

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

ЧЕТВЕР, 26 ВЕРЕСНЯ 2013 РОКУ

ЦІНА ДОГОВІРНА

№175 (5061)

Вітчизняний експорт:
завдання, проблеми, перспективи

З підписанням угоди про ЗВТ з ЄС зростуть можливості для українських виробників щодо поставок своєї продукції на ринки країн Євросоюзу. Однак необхідно бути готовим до підвищених вимог щодо їх якості та конкурентоздатності

У НОМЕРІ:

Голова ради підприємців при Кабінеті Міністрів Леонід Козаченко про перспективи експорту продукції сільського господарства

5

Статистика вітчизняного експорту-імпорту у першому півріччі цього року

6

Для успішного просування української продукції на світові ринки необхідно удосконалити і реформувати зовнішньоекономічну діяльність

7

Головні лідери з експорту товарів та позитивного сальдо в зовнішньоекономічній торгівлі — Донецька і Дніпропетровська області

8-9

Для того, щоб успішно конкурувати, необхідно модернізувати виробництво та випускати все більше наукоємної продукції

10

Робота з демонстрування продукції українських підприємств на закордонних виставках потребує вдосконалення

11

Українські виробники ліків гармонізували систему контролю за їхньою якістю з вимогами ЄС

12

ВІКТОР ЯНУКОВИЧ: «Використовуючи державне фінансування та стимулювання конкретних економічних програм і проектів, необхідно підтримати національного виробника, допомогти експортерам, реалізувати політику імпортозаміщення».

Президент України про внутрішнє і зовнішнє становище України у вступному слові до щорічного послання Верховній Раді

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ
УКРАЇНИРОЗПОРЯДЖЕННЯ
від 1 серпня 2013 р. № 586-р
КиївПро схвалення Концепції
створення системи державної
підтримки експорту України

1. Схвалити Концепцію створення системи державної підтримки експорту України, що додається.
2. Міністерству економічного розвитку і торгівлі разом з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади розробити та подати у тримісячний строк Кабінетові Міністрів України план заходів щодо реалізації Концепції, схваленої цим розпорядженням.

Прем'єр-міністр України М.АЗАРОВ

5

КУРСИ ВАЛЮТ/БАНКІВСЬКІ МЕТАЛИ

встановлені Національним банком України

з 25 вересня 2013 року

USD 799.3000
за 100 доларів СШАEUR 1076.8969
за 100 євроRUB 2.5122
за 10 рублів

/ AU 105227.85

AG 1713.70

PT 113740.39

PD 56990.09
за 10 трійських унцій

ЕКСКЛЮЗИВ

«Ціною та якістю ми випереджаємо США та Європу»

Голова Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України, президент Української аграрної конфедерації Леонід КОЗАЧЕНКО

Українська нива останніми роками віддає хліборобам добротним урожаєм. Про те, як господарювати, щоб і надалі успішно конкурувати на світовому ринку, «УК» розповів голова Ради підприємців при КМУ, президент Української аграрної конфедерації Леонід КОЗАЧЕНКО.

Треба вчитися на чужих помилках

УК Леоніде Петровичу, яка нині ситуація з експортом зернових? — Україна вже продала за кордон майже п'ять мільйонів тонн зерна нового урожаю. Це не дуже високий показник, хоча він не гірший, ніж торік. Мінагропрод задекларував, що країна у цьому маркетинговому році експортує 28 мільйонів тонн збіжжя, і це реально за умови успішного збору врожаю.

Загалом у цьому році можемо експортувати не лише зерно, а й іншу аграрну продукцію на суму більш, ніж 20 мільярдів доларів. Це істотно поліпшить загальний торговельний баланс держави. Він нині від'ємний, але його радикально поліпшує саме сільське господарство.

УК Наскільки ми конкурентоспроможні на світовому ринку? — За двома показниками, які й визначають конкурентоспроможність, — ціна і якість, Україна випереджає навіть США та Європою. Крім того, нам додає переваг вигідне географічне розташування з точки зору наближення до ринку Близького Сходу та Північної Африки. Це дуже динамічний ринок, тож Україна має великі можливості на перспективу.

Водночас цей рік відрізняється від попередніх. Уперше за останні п'ять років завдяки сприятливій погоді основні виробники зерна отримали в минулому та цьому сезонах непоганий результат. Тож глобальна пропозиція збільшилася майже на 170 мільйонів тонн збіжжя. Це надзвичайно ве-

ликий обсяг, який створив стан забезпеченості та ускладнив експорт цієї продукції з України.

Ще маємо проблеми?

— Надзвичайно гальмують динамічний розвиток українського експорту логістичні проблеми. Вони серйозні, щоправда, не такі катастрофічні, як в одного з наших конкурентів — Бразилії, де торік через зливи було паралізовано автомобільне (найбільш поширене там) транспортування сої, кукурудзи. Десятки величезних суден простоювали в портах, залізниця не могла впоратися з перевезеннями. Тож потужний гравець на світовому ринку опинився заручником власних логістичних проблем.

ПОТЕНЦІАЛ

Нові обрії для кондитерів

Юрій ВАСИЛЕНКО
для «Урядового кур'єра»

Україна може збільшити експорт кондитерських виробів до країн Європи на суму 300–400 мільйонів доларів завдяки підписанню Угоди про асоціацію з ЄС. Таку думку висловив нещодавно перший заступник міністра аграрної політики та продовольства Іван Біскуп.

Із початку цього року країни ЄС наросили експорт кондитерської продукції і значно збільшили свою частку присутності на українському ринку. Але водночас на сьогодні у проєкті Угоди про створення зони вільної торгівлі з ЄС передбачається лібералізація митного режиму за трьома групами кондитерських виробів: цукровими, борошняними і шоколадними.

Як свідчить практика, вітчизняна кондитерська промисловість рік у рік нарощує якісні показники продукції, яку вона випускає, і нині вже цілком готова до конкуренції на європейських ринках. «Зростання якості виробів сприяло те, що ця галузь в Україні працює і розвивається в умовах жорсткої внутрішньої й зовнішньої конкуренції, що стимулює до постійного вдосконалення управлінських процесів і забезпечення високих світових стандартів якості виробленої продукції. А як відомо, конкуренція залишає на плаву крашків. При цьому потужність вітчизняного виробника захищає нас від менш якісного імпорту. Так ми можемо не тільки задовольнити власні апетити, а й «підсолодити» життя європейцям, вважає перший заступник міністра агрополітики.

Обсяг ринку кондитерських виробів ЄС оцінюється в 40 мільярдів євро, тоді як обсяг нашого традиційного рин-

ку збуту — Митного союзу — лише 3 мільярди євро. Торгівля кондитерською продукцією та її похідними у країнах ЄС має найбільший потенціал зі збільшення поставок українських виробів. Тому якщо наші підприємства займуть навіть невелику нішу на ринку ЄС, це приведе до значного збільшення внутрішнього виробництва кондитерської продукції.

У зв'язку з цим надзвичайно важливим для кондитерської галузі України є підписання Угоди про створення зони вільної торгівлі з ЄС, оскільки це дасть змогу наростити обсяги виробництва й експорту вітчизняних кондитерських виробів. А це у свою чергу збільшить відповідні податкові надходження в місцеві й державний бюджети.

Слід зазначити також, що українські кондитери й виробники крохмалопродуктів забезпечують значний обсяг валютних надходжень, експортуючи продукцію в більш ніж 50 країн. Підприємства країни постійно розширюють асортимент виробів. За інформацією Центральної деугатаційної комісії, тільки за минулий рік було затверджено понад 400 нових видів продукції.

На думку фахівців Укрконпрому, потенційно можливо довести експорт виробів цієї галузі до 2,5–3 мільярдів доларів, що дасть змогу зменшити девальваційний тиск на національну валюту, істотно збільшити податкові надходження в бюджет і підвищити зайнятість у цій сфері на 2%. Так вважають фахівці Укркондпрому.

На сьогодні компанії «солодкої» галузі постійно інвестують у розвиток близько 200 мільйонів доларів щороку. На провідних кондитерських фабриках проведено повну модернізацію виробництва, встановлено сучасні виробничі лінії, значно підвищено технологічність виробництва. Упроваджені й функціонують системи менеджменту якості за версією ISO 9001:2000, тож перспективи збільшення експорту цілком реальні.

ДОСЬЄ «УК»

Леонід КОЗАЧЕНКО. Народився 1955 року в селі Веприк на Київщині. За фахом — інженер, економіст зовнішньої торгівлі. У 1991 р. — начальник управління сільськогосподарського маркетингу та ліцензій Міністерства сільськогосподарства України, з червня 2001 р. по листопад 2002 р. — віцепрем'єр-міністр з аграрних питань; 2005–2006 рр. — радник Президента, з 2002 р. — президент ВГО «Українська аграрна конфедерація», з 2010 р. — голова Ради підприємців при Кабінеті Міністрів.

І, звичайно, потрібно будувати сучасний річковий флот. Річкові перевезення порівняно з автомобільними втричі дешевші, а порівняно із залізничними — вдвічі.

Також слід капітально відремонтувати існуючі автомобільні дороги та будувати нові поблизу морських і річкових терміналів.

В яку копійчку це обійдеться?

— Створення інфраструктури, що забезпечить перевезення 80 мільйонів тонн зерна, а саме стільки, як декларує держава, будемо виробувати через п'ять років, обійдеться майже 9 мільярдами доларів. Але це не означає, що всі ці кошти має вкладати держава. Її внесок приблизно 15% (дороги, шлюзи), а також створення сприятливих умов. Решта — за приватними компаніями, які можуть і

готові це робити. Значну частину коштів деяким вітчизняним компаніям готовий надати Європейський банк реконструкції та розвитку та інші фінансові установи.

Зусилля дипломатів недостатні

УК Якою повинна бути державна концепція підтримки експорту?

— Найболючіше питання для компаній — повернення ПДВ. І в концепції створення системи держпідтримки експорту передбачено, що експортери, які стабільно працюють і їхня продукція має попит, повинні отримувати відшкодування ПДВ автоматично. Це має стати нормою і одним із ключових механізмів підтримки.

Щодо нарощування експорту наукоємної та унікальної продукції, то потрібні податкові пільги всередині держави для таких підприємств. До просування цих товарів за її межами мають підключатися наші дипломатичні установи. Нині їхня допомога зовсім незначна на фоні зусиль дипломатичних інших держав.

Концепція передбачає створення фінансових інструментів для страхування ризиків експортерів. Щоправда, тут уже йдеться не про торгівлю зерном чи продовольством, бо за них у 99% випадків розраховуються одразу. А там, де є відтермінування оплати з постачальниками, має діяти державне страхування. Такі страхові інституції є у всіх розвинутих країнах світу. Там держава бере на себе 85% ризиків, а на виробника перекладає лише 15%. Тобто компанія, що експортує, завжди отримує від покупця 15% передоплати, а на решту продавець дає покупцеві держстраховку, за якою той може отримати кредит у будь-якому європейському банку і виплатити виробнику. І якщо виробник не повертає гроші банку, то їх відшкодовує страхова компанія, а потім через суд стягує із покупця.

Оксана МАЛОЛЕТКОВА,
«Урядовий кур'єр»

ДОКУМЕНТ

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 1 серпня 2013 р. № 586-р

КОНЦЕПЦІЯ створення системи державної підтримки експорту України

Проблема, яка потребує розв'язання

Важливою складовою успішної інтеграції України у світовий економічний простір є створення системи державної підтримки експорту та сприятливих умов для вітчизняних виробників конкурентоспроможної продукції на зовнішньому ринку.

На даний час Україна здійснює зовнішньоторговельні операції з партнерами з понад 200 країн світу, зокрема з країнами СНД, ЄС, Азіатсько-Тихоокеанського регіону, Африканського регіону, Близького та Середнього Сходу, Північної та Латинської Америки.

Зовнішня торгівля України наприкінці 2008 і у 2009 році розвивалася у складних умовах фінансово-економічної кризи, яка наочно продемонструвала ряд проблем, що існують у сфері вітчизняної експортної діяльності.

Загальне падіння обсягу експорту товарів та послуг у 2009 році порівняно з попереднім роком становило 1,6 раза. Так, обсяги експорту продукції вітчизняного металургійного комплексу знизилися у 2,2 раза; мінеральних продуктів — в 1,8 раза; хімічної та пов'язаної з нею галузей промисловості — в 2 рази, агропромислового комплексу та харчової промисловості — на 12,1 відсотка.

У 2010 році обсяг експорту товарів та послуг зріс порівняно з 2009 роком на 27,9 відсотка, а у 2011 році — на 30 відсотків порівняно з попереднім роком.

За підсумками I кварталу 2013 р. обсяг експорту товарів та послуг знизився на 1,3 відсотка порівняно з аналогічним періодом 2012 року.

Проблема незбалансованості експорту України, в якому переважає продукція з низьким ступенем переробки, потребує з боку держави впровадження нових підходів до створення національної експортної політики, спрямованої на диверсифікацію експорту та збільшення в його структурі товарів з високою доданою вартістю.

Актуальними проблемами, що заважають повною мірою реалізувати експортний потенціал України, є:

низька товарна та географічна диверсифікованість українського експорту;

невигідні умови кредитування експорту та високі ризики ресурсних втрат під час здійснення експортних операцій;
низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції;
недостатній рівень інвестування в модернізацію та створення експортоорієнтованих виробництв;
відсутність механізму ефективного впровадження новітніх технологій;
недостатній розвиток та впровадження систем сертифікації, управління і контролю якості;
відсутність дієвої системи державної підтримки експортерів.

Необхідність розв'язання зазначених проблем вимагає вжиття дієвих заходів до створення системи державної підтримки експорту, яка базуватиметься на ефективній взаємодії органів державної влади і бізнесового середовища та оптимальному використанні сучасного механізму та інструментів стимулювання експортної діяльності.

Мета і строки реалізації Концепції

Метою Концепції є створення в Україні дієвої інтегрованої системи державної підтримки експорту, яка сприятиме успішній інтеграції вітчизняної економіки у світовий економічний простір.

Реалізувати Концепцію передбачається протягом 2013–2015 років.

Шляхи і способи розв'язання проблеми

Для розв'язання існуючих проблем буде сформовано комплекс заходів державного стимулювання експортерів, здійснення яких забезпечить створення сприятливих економічних, правових, організаційних та інших умов для збільшення і розширення експорту.

З метою формування та реалізації ефективної політики державної підтримки експорту необхідно забезпечити впровадження інституційних, організаційних, інформаційних, фінансових заходів, зокрема:

оптимізація товарної структури експорту у напрямі нарощення частки продукції з високим рівнем доданої вартості, зокрема шляхом стимулювання розвитку високотехнологічних та наукомістких виробництв;

географічна диверсифікація традиційного експорту товарів українського походження, що ґрунтується на аналізі попиту на закордонних ринках та виявленні найбільш перспективних з них;

впровадження нових сучасних підходів до існуючого механізму представництва зовнішньоекономічних інтересів України за кордоном;

запровадження механізму державної фінансової підтримки експортної діяльності (кредитування, гарантування та страхування експорту);
забезпечення комплексної інформаційної підтримки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності;

формування механізму впровадження результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок та налагодження випуску нових видів вітчизняної продукції з метою її експорту на зовнішній ринок;

покращення умов для залучення інвестиційних коштів з метою модернізації експортоорієнтованих виробництв;

удосконалення законодавства щодо державної підтримки українських експортерів під час їх участі у міжнародних тендерах за кордоном;

надання державної підтримки вітчизняним товаровиробникам для участі у міжнародних виставково-ярмаркових заходах;

розвиток та впровадження систем сертифікації, управління і контролю якості; підтримка розвитку інфраструктури вітчизняного агропромислового комплексу;

надання сприяння у розширенні ринків збуту агропромислової продукції, в тому числі шляхом використання можливостей дипломатичних установ України за кордоном;

сприяння вдосконаленню матеріально-технічної бази виробництв фармацевтичної галузі і медичного устаткування та просуванню їх продукції на нові ринки і закріплення позицій на вже освоєних;

стимулювання розвитку виробництва та експорту продукції високотехнологічних галузей України, зокрема авіабудування, суднобудування, оборонно-промислового комплексу, космічної галузі тощо;

підтримка розвитку транспортної інфраструктури та просування логістичних послуг.

Очікувані результати

Реалізація Концепції дасть змогу забезпечити формування системи державної підтримки експорту України, функціонування якої сприятиме розвитку експортоорієнтованих виробництв, підвищенню рівня якості та конкурентоспроможності української продукції, яка експортується, покращенню позицій національних виробників на перспективних світових ринках, збільшенню зовнішньоторговельного обороту товарів та послуг.

Обсяг фінансових ресурсів

Фінансування заходів, спрямованих на реалізацію Концепції, здійснюватиметься за річковими коштами державного бюджету та інших джерел.

ВІТЧИЗНЯНИЙ ЕКСПОРТ: СТАТИСТИКА

Зовнішня торгівля України товарами за I півріччя 2013 року

За I півріччя 2013 р. експорт товарів становив 30 742,7 млн дол. США, імпорт — 34 963,1 млн дол. Порівняно з відповідним періодом 2012 р. експорт становив 91,3%, імпорт — 85,5%. Від'ємне сальдо становило 4220,4 млн дол. (за I півріччя 2012 р. — 7226,1 млн дол.).

На формування негативного сальдо вплинули окремі товарні групи: палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки (— 7066,1 млн дол.), засоби наземного транспорту, крім залізничного (—2531,8 млн дол.), пластмаси, полімерні матеріали (— 1428,7 млн дол.), електричні машини (—1381,9 млн дол.), механічні машини (—1380,1 млн дол.), фармацевтична продукція (—1195,4 млн дол.).

Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 0,88 (у I півріччі 2012 р. — 0,82).

Зовнішньоторговельні операції проводилися з партнерами із 209 країн світу.

Обсяг експорту товарів до країн СНД становив 35,9% загального обсягу експорту, Європи — 27,6%, зокрема до країн Європейського Союзу — 27,1%, Азії — 25,7%, Африки — 6,6%, Америки — 3,9% та Австралії і Океанії — 0,1%.

Найсуттєвіші експортні поставки здійснювались до Російської Федерації — 24,7% загального обсягу експорту (чорні метали, механічні машини, залізничні локомотиви), Туреч-

чини — 6,1% (чорні метали, добрива, зернові культури), Китаю — 4,5% (руди, шлак і зола, жири та олії тваринного або рослинного походження, механічні машини), Італії — 4,2% (чорні метали, зернові культури, насіння і плоди олійних рослин), Польщі — 3,9% (чорні метали, руди, шлак і зола, електричні машини), Казахстану — 3,6% (вироби з чорних металів, залізничні локомотиви, механічні машини) та Індії — 3,4% (жири та олії тваринного або рослинного походження, чорні метали, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки).

Серед найбільших країн-партнерів експорт товарів збільшився до Китаю на 60,7%, Італії — на 9,8%. Одночасно скоротився до Казахстану на 14,8%, Російської Федерації — на 13,5%, Польщі — на 11,3%, Індії — на 11,1% та Туреччини — на 0,9%.

Основу товарної структури українського експорту становили чорні метали та вироби з них — 28,3% загального обсягу експорту (зменшення обсягів на 11,9% проти I півріччя 2012 р.). Мінеральні продукти становили 11,7% (зменшення на 12%), продукти рослинного походження — 10,8% (зменшення на 17,4%), механічні та електричні машини — 10,7% (збільшення на 1,7%), продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості — 8,1% (збільшення

на 1,8%), жири та олії тваринного або рослинного походження (зменшення на 7,3%) та засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби (зменшення на 31,5%) — по 6%, готові харчові продукти — 5,8% (збільшення на 14,6%).

За видами економічної діяльності найбільші експортні поставки здійснювали підприємства, основним видом діяльності яких є металургійне виробництво — 27,6% загального обсягу експорту (зменшення проти I півріччя 2012 р. на 9,7%), оптова торгівля і посередництво в оптовій торгівлі — 19,1% (зменшення на 12,7%), виробництво інших транспортних засобів — 6% (зменшення на 21,1%), хімічне виробництво — 5,9% (зменшення на 10,5%), добування металевих руд — 5,6% (збільшення на 11,9%), виробництво харчових продуктів, напоїв — 5,4% (збільшення на 15,3%), виробництво машин та устаткування — 3,8% (зменшення на 5%) та сільського господарства, мисливства та пов'язаних з ними послуг — 2,9% (зменшення на 13,8%).

Імпорт з Європи становив 37,2% загального обсягу імпорту, зокрема із країн Європейського Союзу — 35%, з країн СНД — 34%, Азії — 21,2%, Америки — 6,3%, Африки — 1,1%, Австралії і Океанії — 0,1%.

Найбільші надходження здійснювались з Російської Федерації — 27,5% (палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, механічні машини, чорні метали), Китаю — 11,3% (електричні та механічні машини, взуття), Німеччини — 9,2% (засоби наземного транспорту, крім залізничного, механічні та електричні машини), Польщі — 5,2% (палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, пластмаси, полімерні матеріали, нафта і продукти її перегонки, Білорусі — 4,9% (палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, механічні машини), США — 4,1% (механічні машини, засоби наземного транспорту, крім залізничного, палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки) та Італії — 2,8% (механічні машини, пластмаси, полімерні матеріали, електричні машини).

Імпорт товарів серед найбільших країн-партнерів збільшився лише з Китаю та Польщі на 19% та 13,7% відповідно. Зменшилися поставки з Білорусі на 31,5%, Російської Федерації — на 29,3%, Італії — на 14,4%, США — на 11,7% та Німеччини — на 2,4%.

Найбільші імпортні поставки здійснювали підприємства, основним видом діяльності яких є оптова торгівля і посередництво в оптовій торгівлі — 31,9% загального обсягу імпорту (зменшення на 3,2%), діяльність у сферах права, бухгалтерського обліку, інжинірингу, надання послуг підприємцям — 14,2% (збільшення у 6,7 раза), торгівля автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та ремонт — 7,2% (зменшення на 21,8%), металургійне виробництво — 4,9% (зменшення на 28%) і виробництво харчових продуктів, напоїв — 3,1% (зменшення на 5,4%).

Найактивніше здійснювали експортно-імпортні операції підприємства м. Києва, Донецької, Дніпропетровської, Київської, Луганської, Запорізької та Одеської областей.

Товарна структура зовнішньої торгівлі за I півріччя 2013 року

Код і назва товарів згідно з УКТЗЕД	Експорт			Імпорт		
	тис. дол. США	у % до I півріччя 2012р.	у % до загального обсягу	тис. дол. США	у % до I півріччя 2012р.	у % до загального обсягу
Всього	30742745,9	91,3	100,0	34963103,6	85,5	100,0
I. ЖИВІ ТВАРИНИ; ПРОДУКТИ ТВАРИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	466798,3	109,8	1,5	828685,4	111,9	2,4
01 живі тварини	2886,5	66,2	0,0	52726,0	116,6	0,2
02 м'ясо та істівні субпродукти	159238,1	119,7	0,5	262700,0	82,9	0,8
03 риба і ракоподібні	9881,7	88,1	0,0	392060,8	137,3	1,1
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	290949,8	106,4	0,9	110515,5	127,5	0,3
05 інші продукти тваринного походження	3842,1	125,2	0,0	10683,1	167,1	0,0
II. ПРОДУКТИ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	3319954,4	82,6	10,8	1568020,9	117,9	4,5
06 живі дерева та інші рослини	875,6	88,2	0,0	92765,6	109,0	0,3
07 овочі	57732,5	136,7	0,2	132914,2	125,3	0,4
08 істівні плоди та горіхи	59250,8	62,3	0,2	636399,6	128,9	1,8
09 кава, чай	5391,6	102,4	0,0	152809,7	101,4	0,4
10 зернові культури	2459061,5	78,2	8,0	246138,6	117,8	0,7
11 продукція борошномельно-круп'яної промисловості	75248,4	169,5	0,2	10935,4	74,2	0,0
12 насіння і плоди олійних рослин	644807,1	94,1	2,1	276703,4	109,5	0,8
13 шелак природний	471,0	139,3	0,0	18611,7	106,5	0,0
14 рослинні матеріали для виготовлення	17115,9	1964,9	0,1	742,6	98,4	0,0
III. 15 ЖИРИ ТА ОЛІЇ ТВАРИННОГО АБО РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ	1858465,3	92,7	6,0	203202,8	113,1	0,6
IV. ГОТОВІ ХАРЧОВІ ПРОДУКТИ	1779853,3	114,6	5,8	1395247,6	104,4	4,0
16 продукти з м'яса, риби	27618,6	91,6	0,1	64335,1	110,5	0,2
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	157950,3	86,0	0,5	37756,4	114,8	0,1
18 какао та продукти з нього	251800,3	95,4	0,8	185159,0	100,8	0,5
19 готові продукти із зерна	192203,0	114,3	0,6	98549,1	128,0	0,3
20 продукти переробки овочів	214826,8	136,0	0,7	134655,9	112,1	0,4
21 різні харчові продукти	112120,0	124,4	0,4	300166,4	113,0	0,9
22 алкогольні і безалкогольні напої та оцет	181994,1	100,9	0,6	238442,6	108,5	0,7
23 залишки і відходи харчової промисловості	522912,6	141,5	1,7	127626,1	108,7	0,4
24 тютюн і промислові заміники тютюну	118427,6	108,2	0,4	208557,1	79,7	0,6
V. МІНЕРАЛЬНІ ПРОДУКТИ	3583956,01	88,0	11,7	8998885,0	65,6	25,7
25 сіль: сірка; землі та каміння	314276,2	96,5	1,0	193290,4	81,7	0,6
26 руди, шлак і зола	1901326,4	111,2	6,2	371126,4	79,3	1,1
27 палива мінеральні: нафта і продукти її перегонки, з них: кам'яне вугілля	1368353,41	67,2	4,5	8434468,2	64,8	24,1
нафта сира (включаючи газовий конденсат)	311024,1	99,7	1,0	970843,2	60,0	2,8
газ природний	—	—	—	153236,6	17,7	0,4
VI. ПРОДУКЦІЯ ХІМІЧНОЇ ТА ПОВ'ЯЗАНИХ З НЕЮ ГАЛУЗЕЙ ПРОМИСЛОВОСТІ	2492568,0	101,8	8,1	3871831,6	95,3	11,1
28 продукти неорганічної хімії	1041575,7	133,5	3,4	140938,1	108,7	0,4
29 органічні хімічні сполуки	133833,9	52,1	0,4	339097,0	68,2	1,0
30 фармацевтична продукція	104749,0	110,6	0,3	1300106,7	97,0	3,7
31 добрива	774446,4	91,0	2,5	416521,4	95,0	1,2
32 екстракти дубильні	171543,7	88,0	0,6	230361,6	99,1	0,7
33 ефірні олії	97270,0	110,6	0,3	418866,4	107,8	1,2
34 мило, поверхнево активні органічні речовини	70664,0	113,4	0,2	212536,3	102,8	0,6
35 білкові речовини	23739,7	91,2	0,1	73225,7	118,5	0,2
36 порошок і вибухові речовини	6266,1	259,5	0,0	9535,2	109,4	0,0
37 фотографічні або кінематографічні товари	389,4	102,8	0,0	16060,2	84,6	0,0
38 різноманітна хімічна продукція	68090,1	74,3	0,2	714582,9	96,6	2,0
VII. ПОЛІМЕРНІ МАТЕРІАЛИ, ПЛАСТМАСИ ТА ВИРОБИ З НИХ	374543,3	68,9	1,2	2189092,7	105,3	6,3
39 пластмаси, полімерні матеріали	283079,6	66,0	0,9	1711741,9	108,1	4,9
40 каучук, гума	91463,6	80,0	0,3	477350,7	96,3	1,4
VIII. ШКУРИ НЕОБРОБЛЕНІ, ШКИРА ВИЧИЩЕНА	72432,3	101,9	0,2	126403,1	105,2	0,4
41 шкури	44607,5	101,8	0,1	53538,9	103,8	0,2
42 вироби із шкіри	17598,7	88,5	0,1	64456,1	99,8	0,2
43 натуральне та штучне хутро	10226,0	138,8	0,0	8408,1	210,1	0,0
IX. ДЕРЕВИНА І ВИРОБИ З ДЕРЕВИНИ	540812,7	106,5	1,8	178957,7	110,4	0,5
44 деревина і вироби з деревини	540317,9	106,5	1,8	170433,5	112,0	0,5
45 корок та вироби з нього	16,5	29,0	0,0	5799,6	81,0	0,0
46 вироби із солом	478,3	76,8	0,0	2724,6	96,7	0,0
X. МАСА З ДЕРЕВИНИ АБО ІНШИХ ВОЛОКНИСТИХ ЦЕЛЮЛОЗНИХ МАТЕРІАЛІВ	590849,2	109,7	1,9	906835,3	107,7	2,6
47 маса з деревини	564,4	204,1	0,0	57788,2	103,4	0,2
48 папір та картон	522450,4	108,9	1,7	803660,9	109,5	2,3
49 друкована продукція	67834,5	115,1	0,2	45386,2	87,1	0,1
XI. ТЕКСТИЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ТА ТЕКСТИЛЬНІ ВИРОБИ	392086,2	104,6	1,3	1104842,9	97,5	3,2
50 шовк	3,9	20,1	0,0	634,8	60,3	0,0
51 вовна	3174,2	161,0	0,0	30746,4	99,2	0,1
52 бавовна	3156,5	116,8	0,0	83070,1	93,0	0,2
53 інші текстильні волокна	515,1	71,6	0,0	6681,4	94,5	0,0
54 нитки синтетичні або штучні	2857,5	140,5	0,0	102735,7	99,9	0,3
55 синтетичні або штучні штапельні волокна	6841,0	138,6	0,0	110612,3	97,5	0,3
56 вата	18169,1	114,5	0,1	80509,9	103,3	0,2
57 килими	8890,5	113,1	0,0	20357,4	113,8	0,1
58 спеціальні тканини	1880,0	112,6	0,0	28926,5	78,5	0,1
59 текстильні матеріали	11808,6	104,3	0,0	58992,3	97,4	0,2
60 трикотажні полотна	6386,9	119,3	0,0	47822,4	74,1	0,1
61 одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні	81096,9	109,8	0,3	172944,5	94,0	0,5
62 одяг та додаткові речі до одягу, текстильні	194574,6	101,8	0,6	242701,5	105,7	0,7
63 інші готові текстильні вироби	52731,3	94,9	0,2	118107,6	101,0	0,3
XII. ВЗУТТЯ, ГОЛОВНІ УБОРИ, ПАРАСОЛЬКИ	95064,9	105,5	0,3	414258,1	137,5	1,2
64 взуття	90387,3	104,5	0,3	399148,5	139,7	1,1
65 головні убори	967,7	104,0	0,0	6437,8	99,2	0,0
66 парасольки	3442,0	136,3	0,0	2929,7	83,3	0,0
67 оброблені пір'я та пух	268,0	128,2	0,0	5742,1	102,2	0,0
XIII. ВИРОБИ З КАМЕНЮ, ГІПСУ, ЦЕМЕНТУ	277800,6	104,9	0,9	518216,2	98,9	1,5
68 вироби з каменю, гіпсу, цементу	67599,2	118,6	0,2	166238,2	112,3	0,5
69 керамічні вироби	147343,9	105,1	0,5	166600,6	94,5	0,5
70 скло та вироби із скла	62857,4	93,2	0,2	185377,4	92,9	0,5
XIV. 71 ПЕРЛИ ПРИРОДНІ АБО КУЛЬТИВОВАНІ, ДОРОГОЦІННЕ АБО НАПІВДОРОГОЦІННЕ КАМІННЯ	54182,8	83,9	0,2	314405,1	136,7	0,9
XV. НЕДОРОГОЦІННІ МЕТАЛИ ТА ВИРОБИ З НИХ	9023341,9	88,4	29,4	2371899,7	93,5	6,8
72 чорні метали	7334693,4	87,9	23,9	1091241,9	92,3	3,1
73 вироби з чорних металів	1351143,4	89,2	4,4	549251,8	93,9	1,6
74 мідь і вироби з неї	100166,3	107,9	0,3	73931,5	89,4	0,2
75 нікель і вироби з нього	9002,4	86,7	0,0	125839,5	118,5	0,4
76 алюміній і вироби з нього	65329,5	93,8	0,2	214592,7	102,0	0,6
78 свинець і вироби з нього	10337,4	112,9	0,0	10152,5	45,6	0,0
79 цинк і вироби з нього	583,3	7,7	0,0	24547,9	95,3	0,1
80 олово і вироби з нього	22,1	33,3	0,0	3486,8	78,0	0,0
81 інші недорогоцінні метали	67242,8	85,4	0,2	47153,3	76,6	0,1
82 інструменти, ножові вироби	18085,0	106,5	0,1	114865,2	95,3	0,3
83 інші вироби з недорогоцінних металів	66736,2	107,2	0,2	116836,7	87,0	0,3
XVI. МАШИНИ, ОБЛАДНАННЯ ТА МЕХАНІЗМИ; ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ	3309227,3	101,7	10,7	6071173,6	97,7	17,4
84 реактори ядерні, котли, машини	1819699,2	103,3	5,9	3199769,8	88,3	9,2
85 електричні машини	1489528,1	99,7	4,8	2871403,8	110,8	8,2
XVII. ЗАСОБИ НАЗЕМНОГО ТРАНСПОРТУ, ЛІТАЛЬНІ АПАРАТИ, ПЛАВУЧІ ЗАСОБИ	1844791,91	68,5	6,0	2915906,2	69,0	8,3
86 залізничні локомотиви	1389791,5	67,0	4,5	165596,1	30,1	0,5
87 засоби наземного транспорту, крім залізничного	168122,0	58,7	0,5	2699905,0	85,8	7,7
88 літальні апарати	134092,01	60,4	0,4	40723,7	118,6	0,1
89 судна	152786,41	140,6	0,5	9681,4	1,9	0,0
XVIII. ПРИЛАДИ ТА АПАРАТИ ОПТИЧНІ, ФОТОГРАФІЧНІ	132174,1	102,8	0,4	457203,3	102,3	1,3
90 прилади та апарати оптичні, фотографічні	130687,2	102,5	0,4	443262,8	102,0	1,3
91 годинники	1141,8	132,7	0,0	8869,6	121,9	0,0
92 музичні інструменти	345,1	117,7	0,0	5070,8	95,2	0,0
XX. РІЗНІ ПРОМИСЛОВІ ТОВАРИ	295923,9	110,4	1,0	364729,9	73,7	1,0
94 меблі	253003,6	112,5	0,8	190577,6	70,5	0,5
95 іграшки	40017,0	98,0	0,1	117608,4	72,4	0,3
96 різні готові вироби	2903,3	121,9	0,0	56543,8	90,8	0,2
XXI. 97 ТВОРИ МИСТЕЦТВА	223,8	100,3	0,0	12011,0	371,7	0,0
Товари, придбані в портах	13004,2	96,6	0,0	127981,9	69,3	0,4
Різне	224691,6	187,9	0,7	23313,6	79,5	0,0

ВІТЧИЗНЯНИЙ ЕКСПОРТ: СТРАТЕГІЯ

Хто ж захистить українського виробника?

НА ЧАСІ. Для успішного просування нашої продукції на світові ринки необхідно удосконалити і переформатувати зовнішньоекономічну діяльність

Василь ТУГЛУК,
«Урядовий кур'єр»

Безумовно, з наближенням Вільнюського саміту тема підписання Угоди про Асоціацію між Україною і ЄС набуває дедалі резонанснішого звучання. Не бракує і різних спекуляцій на цю тему, які посилено продукують російські та українські політики — прихильники євразійського вектора руху України. Оскільки ж важливий елемент угоди — положення про створення поглибленої та всеосяжної Зони вільної торгівлі, то саме на ймовірних економічних втратах нашої економіки вони й акцентують свою увагу.

До успіху через конкуренцію

Головна теза політиків на кшталт Сергія Глазьева та його adeptів в Україні: Зона вільної торгівлі з ЄС зруйнує цілі сектори української економіки. Натомість Представник України при ЄС Костянтин Єлісєєв, який знає про європейську економічну кухню не з кремлівських «агіток», а зі своєї щоденної практики, вважає таке твердження однією з чергових страшилок. Він не заперечує, що це буде боротьба за економічне виживання, але нагадує, що в підсумку від неї виграють громадяни України, її економіка та, зрештою, держава. «А щодо найбільш чутливих сегментів економіки країни, то для них будуть передбачені певні перехідні періоди та сприятливі адаптаційні умови, які дадуть змогу запобігти шоківим явищам», — зазначає він.

На думку Представника України при ЄС, у тому, що перші роки адаптації до умов ЗВТ будуть непростими, немає нічого дивного, оскільки системні перетворення завжди призводять до короткострокових втрат. Але сам факт підписання угоди значно підвищить інвестиційну привабливість та приток прямих іноземних інвестицій, що дасть змогу Україні врівноважити від'ємний торговельний баланс з ЄС. Окрім того, український виробник отримає можливість завоювати своє місце під сонцем на «заможному» європейському ринку, знайти свою нішу та просувати якісний український продукт за достойною ціною на ринки європейських країн. Вітчизняні споживачі, у свою чергу, отримають доступ до високоякісних європейських товарів в Україні за нижчими цінами.

Врешті-решт, коли заходить мова, який вектор руху нашої держави обирати, то чому, приміром, не взяти до уваги спільне дослідження Німецької радничої групи й українського Інституту економічних досліджень та політичних консультацій? Адже, за їх даними, приєднання до Митного союзу знизить добробут України на 0,5% у середньостроковій перспективі та на 3,7% — у довгостроковій. Водночас поглиблена й всеосяжна Зона вільної торгівлі з ЄС підвищить цей показник на 4,3% у середньостроковій перспективі та на 11,8 — у довгостроковій. І взагалі, що може бути красномовнішим, ніж започаткування РФ з ЄС спеціальної ініціативи «Партнерство заради модернізації». Фактично останнє — переконливе підтвердження того, що Росія, залишаючись країною, головною складовою експорту якої є сировина, а не високі техно-

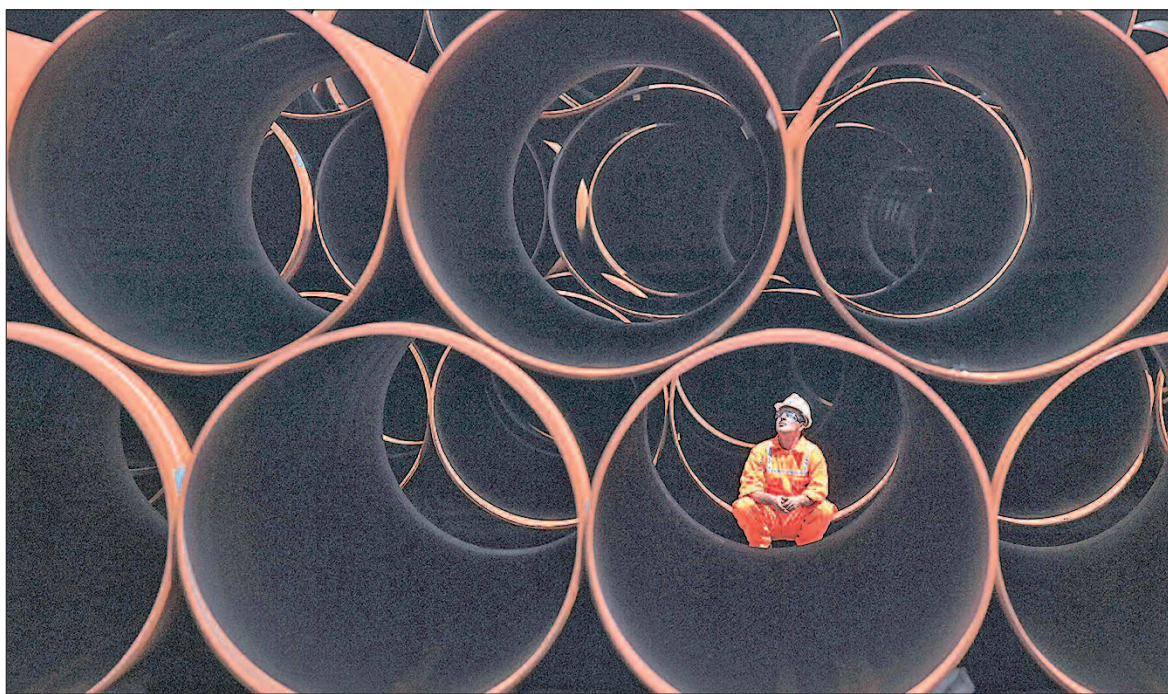

Фото з сайту aismag.co.uk

Експорт українських труб може знайти свою нішу на європейському та інших ринках

логії, сама потребує докорінної модернізації через кооперацію з ЄС. Економічна ж інтеграція з ЄС, як свідчить досвід країн, що були свого часу сателітами, або республіками Союзу — це шлях до модернізації та багатократного підвищення ВВП на душу населення. На додачу Угода про асоціацію з ЄС на відміну від статуту Митного союзу юридично фіксує політичні гарантії суверенітету, незалежності та територіальної цілісності Української держави.

Хто буде локомотивом і захисником?

Безперечно, ЗВТ з Євросоюзом відкриє українським підприємствам нові можливості для виходу на європейські ринки. Враховуючи це, вже нині, мабуть, варто подбати, щоб деякі з них не опинилися в ролі людини, яку вкинули у воду, незважаючи на те, що вона не вміє триматися на ній. Тобто мова про реальну практичну фахову допомогу їм з боку Української держави при адаптації до нових реалій європейського ринку. Як свідчить міжнародний досвід, більшість провідних країн

економічної діяльності. Як відомо, раніше 51 торгово-економічна місія (ТЕМ) перебувала в оперативному підпорядкуванні Міністерства економіки. Але у травні 2010 року вони були передані Міністерству закордонних справ. Згодом ТЕМ ліквідували, а замість них утворили відділи з економічних питань (ВЕП), які працюють у складі закордонних дипломатичних установ. Таку новачку неоднозначно сприйняли в бізнесовому середовищі.

Приміром, у березні цього року під час спільного засідання представників Мінекономіки та МЗС обговорювали пошук поліпшення ефективності роботи ВЕП. У відповідь на звернення свого колеги з МЗС, який закликав «суміжників» знайти інструменти для боротьби з негативним сальдо платіжного балансу, міністр Мінекономрозвитку Ігор Прасолов зазначив: «Якщо ми говоримо про справді ефективну і цілісну систему захисту зовнішньоекономічних інтересів держави, інтеграційно пов'язаних із розвитком внутрішнього виробництва країни, то доцільно надати Мінекономрозвитку відповідний інструмент, якого, на нашу думку, не вистачає в цій системі. Мова — про торговельні

довгими. Все-таки, завдання МЗС — формування позитивного іміджу України і вирішення політичних питань, а не торговельні зв'язки. Не випадково, що найкращий рівень підтримки експортерів нині, за оцінками бізнесу, в тих посольствах, в яких торговельними питаннями все ще займаються кадри, які прийшли з Мінекономіки». По суті, Сергій Прохоров дипломатично дав зрозуміти, що кожен має виступати локомотивом у тих справах, які йому під силу і в яких він краще всіх розбирається.

Перепідпорядкування — не формальність

Нині склалася, м'яко кажучи, незвична ситуація. Адже Мінекономрозвитку — головний центральний орган виконавчої влади, який відповідає за формування та реалізацію єдиної зовнішньоекономічної політики України. За ним закріплена також реалізація інвестиційної політики, міжвідомча координація з питань антидемпінгу, співпраця в рамках СОТ, економічна і соціальна співпраця України з Європейським Союзом тощо.

Разом із тим, як зазначають в Мінекономрозвитку, в них немає інструментарію реалізації цих функцій і завдань за кордоном, оскільки ВЕП підпорядковані МЗС. Як наслідок, це призвело до розбалансування системи зовнішньоекономічної діяльності в цілому. Ускладнилося також надання безпосередньої допомоги вітчизняним виробникам у захисті їх економічних інтересів за кордоном, просуванні на іноземні ринки їх товарів і послуг. Зокрема, послаблено вплив на забезпечення підтримки національного товаровиробника у випадках, коли проти нього за кордоном ведуть антидемпінгові, антисубсидійні, спеціальні та судові розслідування. Про що красномовно засвідчили останні події довкола наших національних компаній-експортерів у липні-серпні цього року, таких як ROSHEN. Відділи з економічних питань МЗС, на які тепер покладено функції захисту національного товаровиробника за кордоном продемонстрували неспроможність запобігти або належним чином захистити інтереси наших експортерів.

Після ліквідації торгово-економічних місій, Мінекономрозвитку

зіткнулося також із проблемою отримання необхідної інформації про зареєстровані у країнах перебування торговельні підприємства українських суб'єктів господарювання, яку раніше регулярно надсилали до міністерства. Це, в свою чергу, зруйнувало системну роботу з підприємствами, які працюють на цих ринках, або прагнуть вийти на них зі своїми товарами та послугами, визначення проблем їх діяльності на закордонних ринках та надання необхідної державної допомоги. Мінекономрозвитку також позбавлено можливості отримувати своєчасну та повну інформацію стосовно економічного стану, нинішніх тенденцій розвитку та специфіки роботи на світових ринках, зокрема в країнах Близького, Середнього Сходу, Африки, Азії та Латинської Америки. А також безпосередньо ставити оперативні завдання відділам з економічних питань у разі виникнення непередбачуваних ситуацій.

Водночас нині МЗС, на думку директора департаменту торговельно-економічного співробітництва Мінекономрозвитку Руслана Осипенка, фактично повинно виконувати не властиві йому функції з реалізації зовнішньоекономічної і зовнішньоторговельної політики держави. При цьому в нього обмежені можливості для ретельного аналізу макроекономічних показників, підготовки прогнозів розвитку щодо окремих як внутрішніх, так і зовнішніх ринків, оцінювання впливу світових ринків на економіку України. Не кажучи вже про широке коло заходів з антидемпінгового захисту та економічної співпраці в рамках СОТ, надання методичних рекомендацій щодо необхідних дій у вищезазначених напрямках.

На думку міністра Мінекономрозвитку Ігоря Прасолова, створення торговельних представництв при посольствах України, які б підпорядковувалися Мінекономрозвитку, сприяло б удосконаленню механізму захисту та реалізації за кордоном інтересів держави в торговельно-економічній сфері. Це дало б змогу створити інтегровану систему реалізації зовнішньоекономічної політики з чітким розподілом компетенцій між Мінекономрозвитку і МЗС. У підсумку це забезпечить ефективну реалізацію торговельно-інвестиційних функцій та посилення державної підтримки й захисту експортерів за кордоном, підвищить ефективність роботи торговельних представництв завдяки відповідному фаховому рівню працівників Мінекономрозвитку. Системний підхід, на думку міністра, сприятиме уникненню додаткових бюджетних витрат на дублювання економічних функцій Мінекономрозвитку та МЗС, більш повному використанню можливостей, які надасть створення ЗВТ з ЄС та забезпечить реалізацію реформ Президента України щодо посилення захисту інтересів ділових кіл за кордоном та просування українського експорту.

Простіше кажучи, економікою будуть займатися економісти, а не дипломати, функціонування новоствореної єдиної системи усуне нинішній дисбаланс і сприятиме не тільки більш ефективному використанню обмежених ресурсів держави, а також дасть змогу Україні нарощувати свій зовнішньоекономічний потенціал.

У тому, що перші роки адаптації до умов ЗВТ будуть непростими, немає нічого дивного, оскільки системні перетворення завжди призводять до короткострокових втрат. Але сам факт підписання угоди значно підвищить інвестиційну привабливість та приток прямих іноземних інвестицій, що дасть змогу Україні врівноважити від'ємний торговельний баланс з ЄС.

світу вирішують питання координації та захисту своїх торговельно-економічних інтересів за кордоном через функціонування торговельно-економічних інституцій, які підпорядковані міністерствам економіки та/або торгівлі. Таку практику застосовують у більшості країн-партнерів України, зокрема в країнах ЄС, у США, Китаї, Кореї, Російській Федерації та інших.

Однак в Україні досі продовжуються дискусії стосовно того, до чієї сфери впливу повинні входити структури зовнішньое-

представництва за кордоном». Ігор Прасолов переконаний, що повернення ТЕМ до складу Мінекономрозвитку дасть змогу підпорядкованій йому інституції в повному обсязі та більш ефективно виконувати свої функції з розвитку підприємництва всередині країни і стимулювання експорту.

Солідарний з міністром Мінекономрозвитку і першим віце-президентом Українського союзу промисловців і підприємців Сергій Прохоров: «Перебування цих місій у складі Мінекономіки дасть змогу зробити їх дії більш послі-

Бурштинська ТЕС отримала друге дихання

ТОЧКИ ЗРОСТАННЯ. Економічні, екологічні й соціальні питання становлять єдине ціле в роботі прикарпатського «енергетичного острова»

Світлана ІСАЧЕНКО,
«Урядовий кур'єр»

Саме «Бурштинський енергоострів», розташований поблизу західного кордону та інтегрований в європейські енергетичні системи, значною мірою визначає можливості держави щодо експорту електроенергії в країни Східної та Центральної Європи.

Сьогодні він може також слугувати прикладом ведення бізнесу на засадах соціального партнерства, ще й з дотриманням екологічних стандартів.

Перетворити золу на сировину

«Серце» острова — 12 енергоблоків Бурштинської ТЕС, одного з найпотужніших в Україні об'єктів теплової електрогенерації. Тривалий час тут дуже штормило. «Попередні періоди роботи станції, крім головного болю, практично нічого області не приносили: суцільні екологічні проблеми і загрози її зупинення, які найімовірнішими зусиллями доводилося терміново вирішувати», — зауважив якось голова Івано-Франківської облдержадміністрації Михайло Вишиванюк. Це при тому, що, крім експорту електроенергії, станція у Бурштині забезпечує електропостачання трьох західних областей — Закарпатської, частково Івано-Франківської та Львівської.

Область сподівається, що це вже в минулому. Принаймні торік Бур-

штинська ТЕС продемонструвала стабільну роботу з приростом виробництва електроенергії 11% (всього її вироблено 9,6 мільярда кВт/год). Окреслені інвестиційні плани з реабілітації потужностей енергоблоків дадуть змогу і надалі нарощувати виробничі показники, а з ними й експортний потенціал країни. Зокрема завершено реконструкцію енергоблока №7. Тривають масштабні роботи на п'ятому енергоблоці, де передбачено відновлення котельного і турбінного обладнання, впровадження систем регулювання, контролю та керування складними енергогенеруючими конструкціями.

Як повідомили у «ДТЕК Західенерго», до складу якої Бурштинська ТЕС нещодавно увійшла, загалом розглядається можливість заміни чотирьох енергоблоків станції сумарною потужністю 800 МВт. Зведені в 60-ті роки минулого століття, вони вимагають глибокої модернізації з переходом на високий технологічний рівень, зокрема на високоефективне регулювання частоти і потужності в енергосистемі.

На частку Бурштинської ТЕС проектною потужністю 2400 МВт припадає майже 20% обсягу реалізованої на Прикарпатті промислової продукції.

До того ж на станції розпочали заміну електрофільтрів, електротехнічного устаткування й облаштування максимального очищення димових газів від золи та окису сірки. Це сприятиме поліпшенню екологічних показників роботи електростанції відповідно до європейських норм. До прикладу, річні викиди на енергоблоці №5 після його реконструкції зменшаться в 30 разів.

Відчутний екологічний ефект забезпечить, до речі, й ефект економічний: зменшення викидів твердих часток та їх концентрації в димових газах у свою чергу збільшить відбір сухої золи та її реалізацію для потреб будівельної індустрії.

Просто острів достатку!

Прихід в область грошовитого інвестора на проблемний, але важливий промисловий об'єкт місцева влада прагнула використати з максимальною для регіону користю. Інвестор не був проти. Принаймні підписання у квітні цього року Угоди про співпрацю в сфері соціально-економічного

ІСТОРІЯ І СЬОГОДЕННЯ

«Бурштинський енергетичний острів» загальною потужністю 1050 МВт створено в середині 1990-х років задля технічного і технологічного забезпечення синхронної роботи української енергосистеми з об'єднаною енергосистемою країн Європи, а відтак — експорту української електроенергії (до 600 МВт).

У 2003 році за виконання комплексу робіт з приєднання «енергоострова» до європейських електромереж колектив Бурштинської ТЕС нагороджено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

За оцінками спеціалістів, з реалізацією запланованих нині інвестиційних проектів щодо нарощування виробничих потужностей Україна отримає змогу експортувати значно більший обсяг електроенергії в усі європейські країни.

розвитку Івано-Франківської області в рамках соціального партнерства між облдержадміністрацією та ДТЕК відбулося в дружній атмосфері.

Але ще до підписання меморандуму Бурштинська ТЕС, вийшовши нарешті на шлях розвитку, сплатила торік 110 мільйонів гривень екологічних платежів, з яких

70% надійшло до місцевих бюджетів Бурштина, Галича та навколишніх сіл. Цього року очікують 130 мільйонів гривень (дехто називає навіть суму, мало не удвічі більшу). Крім того, в рамках угоди про співпрацю населені пункти «енергетичного острова» матимуть додаткове соціальне фінансування для ремонту своїх тепломереж, оновлення медичного обладнання в лікувальних закладах, придбання комп'ютерних класів для шкіл.

Не забули і про інші міста Прикарпаття. Угодою обумовлено 7,2 мільйона гривень на реалізацію пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку області. Івано-Франківський обласний центр екстреної медичної допомоги очікує на найсучасніший спеціалізований реанімобіль.

Окрім, образно кажучи, риби, компанія-інвестор вирішила дати області й вудочку. За допомогою її спеціалістів у Бурштині почали впроваджувати ефективну систему енергоменеджменту. ДТЕК обіцяє долучитися й до реалізації проекту місцевого індустріального парку, який дасть поштовх розвитку в регіоні бізнесу та створенню нових робочих місць.

Виготовлено на До

ФАКТ. Свою різноманітну продукцію пі

Павло КУЩ,
«Урядовий кур'єр»

Вже стало звичним, що Донецька область утримує провідні позиції за своїм внеском до сукупного вітчизняного експорту/імпорту продукції. Приміром, 2012 року експорт товарів становив трохи більш як 14 мільярдів доларів США. І навіть попри те, що донеччани тоді спрацювали з мінусом (82,2% до попереднього року), регіон із цими показниками все одно залишився на першому місці серед всіх областей України, маючи питому вагу вітчизняного експорту 20,5%. Утримує першість потужний промисловий край і нині: за результатами роботи в першому півріччі питома вага області в загальному обсязі експорту товарів залишається на тому самому рівні — 20,3%, а це найбільше серед регіонів-експортерів.

Партнерським вважається берег турецький

За січень—червень 2013 року експорт продукції підприємств Донецької області становив 6 мільярдів 249,2 мільйона доларів (82,9% до цього самого торішнього періоду). Як повідомили в Головному управлінні статистики в Донецькій області, свої товари та продукцію донеччани відправляють до 125 країн близького і далекого зару-

біжжя, а основними партнерами залишаються країни СНД, Європи, Азії, Америки, Африки, Австралії і навіть екзотичної Океанії. Зважаючи на близьке сусідство, досі найбільшим зовнішньоторговельним партнером залишається Російська Федерація, куди за перше півріччя експортовано товарів на суму 1 мільярд 289,1 мільйона доларів, а це аж 20,8% всіх експортних поставок. Утім, експерти при цьому зазначають: якщо попит російських споживачів на донецьку продукцію трохи зменшився (на 7%), то італійці, навпаки, «розкуштували» запропоновані їм товари, адже експорт до Італії, яка опинилася на другому місці, зріс на 7,3% і становив 682,1 мільйона доларів — а це 10,9% обласного обсягу. А на третьому місці серед головних партнерів краю Туреччина — 528,6 мільйона доларів, навіть попри те, що поставки по той бік Чорного моря останнім часом таки помітно зменшилися.

Загалом же в географічній структурі обласного експорту продукції на країни СНД в поточних січні-червні припадало 32,9%, на азійські країни — 28,3, на країни Європи (без СНД) — 25,9, Африки — 7,5, Америки — 5,2% обласного обсягу. Якщо порівнювати ці цифри з показниками торішнього відповідного періоду, то, на жаль, «мінус» дуже очевидний. Адже, приміром, до азійських країн експорт зменшився відразу на третину — на 34,4%, до країн

Продукцію Придн

ПЕРСПЕКТИВА. Дніпропетровщина забезп

Наталія БІЛОВИЦЬКА,
«Урядовий кур'єр»

Однак досягнуте — далеко не межа. За підсумками першого півріччя 2013 року, позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами в регіоні становило 2588 мільйонів доларів США, а у січні—червні 2012 року — 1630 мільйонів доларів. Коефіцієнт покриття експортом імпорту дорівнював 2 (торік — 1,5). У січні—червні цього року обсяги експорту товарів становили 5136,4 мільйона доларів США, імпорту — 2548,4 мільйона доларів. Порівняно з відповідним періодом торік експорт збільшився на 1,8%, а імпорт зменшився на 25,4%. За весь минулий рік у регіон ввезли товарів на суму 6538,3 мільйона доларів, а експортували з області — на 10 129,7. Отже, цю горіч показники підтверджують тенденцію збільшення обсягів експорту і зменшення імпорту.

Тенденції до зменшення імпорту

Дніпропетровщина має зовнішньоторговельні відносини з партнерами зі 145 країн світу, продукція підприємств регіону має значний попит на зовнішніх ринках та щорічно постачається до більш ніж 130 країн. Найбільше (38,5%) регіон експортує до країн СНД: Росії, Білорусі, Азербайджану, Казахстану. Багато товарів відправляють в азійському напрямку (35,3%): в Індію, Індонезію, Ірак, Йорданію.

Налагоджена торгівля і з країнами Європейського Союзу, туди надходить 17,8% (імпорт — 37,4%)

від загального обсягу експорту регіону. У січні—червні цього року до Європи експортовано товарів на 900,7 мільйона доларів (імпортовано — на 914,1 мільйона доларів США, 35,9% імпорту області), і порівняно з аналогічним періодом торік обсяги експорту-імпорту товарів зменшилися на 2% та 18,6% відповідно. Серед країн ЄС значні обсяги експортних поставок здійснено до країн колишнього соцтабору: до Польщі — на 235,1 мільйона доларів, Чехії — на 163 мільйонів доларів, Словаччини — на 141 мільйон доларів.

Дніпропетровську продукцію відправляють також до Франції, Угорщини, Китаю, Аргентини, Бразилії. До Африки відвантажують 6,2% експорту області (імпорт — 2,5%), а в Америку — 2,3% (імпорт — 7%).

Основа — продукція гірничо-металургійного комплексу (ГМК)

Звісно, експортний потенціал регіону залежить від його природних багатств та розвитку виробництва. Дніпропетровщина володіє приблизно 50% загальнодержавних запасів корисних копалин, має потужну промисловість із високим рівнем розвитку важкої індустрії. В області виробляють майже 19% усієї реалізованої промислової продукції України. Попри певний спад промислового виробництва 2013 року (за 7 місяців — на 1,9%, в інших регіонах — у межах 5,8—10,8%), Придніпровський регіон залишається лідером у промисло-

ОФІЦІЙНО

Заступник голови Івано-Франківської обласної державної адміністрації Руслан ГУСАК:

— Звичайно, ми вітаємо та всіляко підтримуємо тих інвесторів, які працюють на благо Прикарпаття і всієї України. Сьогодні Бурштинська ТЕС завантажена потужностями. А отже, збільшено валютні надходження в Україну, наповнюються місцеві бюджети, є попит на вугілля вітчизняних шахт. Окрім економічних, вирішуються, що важливо, соціальні питання. Жителі Бурштина забезпечені робочими місцями — на станції задіяно 2,3 тисячі працівників.

За час роботи в режимі «Острова Бурштинської ТЕС» колектив електростанції набув досвіду виробництва електроенергії для споживачів України та на експорт за євростандартами із забезпеченням її високої якості.

ОРТ: РЕГІОНИ-ЛІДЕРИ

ДОНЕЧЧИНІ

ідприємства Донеччини відвантажують за межі України до 125 країн

СНД — на 14,4, на ринок європейських країн — на 3,6, до Америки — на 1%. Зате на цьому непривабливому тлі на 8,7% збільшилося відвантаження товарів на Африканський континент.

«Маючи певні напрацювання, донеччанам потрібно диверсифікувати ринки збуту в географічному сенсі і налагоджувати тісні зв'язки з тими країнами, де можливе вигідне партнерство, — вважає доктор економічних наук, професор кафедри «Міжнародна економіка» Донецького національного університету Юрій Макогон. — У цьому плані досить перспективний Африканський континент, зокрема ПАР, де є галузі, які активно розвиваються, й саме в цьому напрямку можлива взаємовигідна співпраця. Наприклад, у них також беруться видобувати корисні копалини, які залягають на великих глибинах, розвивається металургія, машинобудування — тобто це дуже широке поле для партнерської діяльності. Не секрет, дуже негативно вплинули на експорт української продукції різноманітні революції та військово-політична ситуація на півночі Африки та Близькому Сході. Тому сподіватимемося, що все стабілізується, і цей напрям збільшення ринків запрацює значно активніше. На жаль, згадана непевна ситуація вже призвела до зменшення постачання продукції до Туреччини, яка і є нашим найбільшим партнером, а тому тут за-

лишаються великі перспективи для співробітництва».

Не металом єдиним

Зважаючи на специфіку виробництва колишньої «всесоюзної кочегарки», основа донецького експорту — недорогоцінні метали та вироби з них — 62,5% загального обсягу. Частка мінеральних продуктів серед відправлених за кордон вантажів становить 14% (в тому числі енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її переробки — 12,2%), продукції хімічної промисловості — 7,2, транспортних засобів та устаткування — 6,5, машин і механізмів — 4,3, сільськогосподарської продукції та харчових продуктів — 3,1.

Досить закономірно, що край вугілля та металу, як часто називають Донеччину, найбільше експортує в інші країни світу саме згаданий його промисловий атрибут. Особливо це стосується металу: поставки за межі України чорних металів у січні-червні 2013 року становили 3 мільярди 372,2 мільйона доларів, хоча порівняно з відповідним торішнім періодом і зменшилися на 22,2%. Причому варто врахувати, що на зменшення валютної виручки від експорту металу вплинула вагома причина: середньозважена ціна тонни експортованих підприємствами області чорних металів за згаданий час становила 499 доларів, а це на 14,2% менше від середньої ціни в січні—червні 2012 року.

А ось донецького чорного золота за згаданий період вдалося експортувати навіть трохи більше, ніж раніше. Таку тенденцію можна було передбачити ще торік, коли вуглевидобуток почав збільшуватися й донецькі шахтарі за підсумками 2012-го підняли на-гора 39,8 мільйона тонн палива — найбільше за останні роки. Щоправда, потім тутешні гірники були змушені трохи пригальмувати, оскільки зменшився попит на вугілля з боку металургів, які, в свою чергу, потерпали від погіршення умов збуту на зовнішніх ринках. Причому фактично «зайвим» виявилось не тільки коксівне вугілля, необхідне для металургійного виробництва, а й енергетичне, яким запасуються теплові електростанції. Серед першопричин варто згадати зупинку великої Вуглегірської ТЕС, де в березні сталася резонансна пожежа. Тобто ці реалії зайвий раз змушували використовувати експортні можливості вугільних підприємств, і вони не забарилися ними скористатися. За перше півріччя шахти Донеччини відвантажили за межі України 1,5 мільйона тонн вугілля — більше, ніж за аналогічний торішний період, на 8,9%. Утім, через зменшення експортних цін валютна виручка збільшилася лише на 0,1% і становила 151 мільйон доларів. Це в 2,5 раза менше від валютних витрат місцевих імпортерів вугілля, якого за півроку ввезли сюди 2,9 мільйона тонн.

ПРЯМА МОВА

Доктор економічних наук, професор кафедри «Міжнародна економіка» Донецького національного університету Юрій МАКОГОН:

— Останнім часом крім галузей, які звично і традиційно експортують продукцію за кордон, — металургія, машинобудування, хімічна промисловість тощо, — упевнено перехоплює ініціативу агропромисловий комплекс, який має дуже великий потенціал. Відродження сільського господарства очевидне, і з'явилася упевненість, що Україна зможе повернути собі статус житниці Європи: за оцінками незалежних експертів, наша країна з її можливостями здатна забезпечити сільськогосподарською продукцією і прогодувати ще таку саму кількість населення, яка нині є в Україні. Поступово збільшується експорт зерна, соняшникової олії та інших продуктів, які вважаються конкурентоспроможними і дуже цінуються за кордоном, оскільки екологічно чисті. В перспективі крім традиційних галузей, які працюють на експорт, потрібно активніше розвивати авіаційну промисловість — зокрема спільно з Росією, а також суднобудування. Варто нагадати, до розвалу СРСР українське суднобудування за обсягами продукції становило третину цієї промисловості колишньої держави, а нині галузь завантажена менш ніж на 20%. Великі надії покладаються й на аерокосмічну галузь: нині Україна бере участь у багатьох міжнародних проектах, і безпосередньо Донеччина має прямий стосунок до виготовлення окремих видів цієї продукції. А ще в Донецькій області з'явився важливий напрям — надання послуг, адже після проведення Євро-2012 завдяки підготовленій інфраструктурі значно активніше розвивається спортивний туризм. А сучасний міжнародний аеропорт імені С.Прокоф'єва може взяти на себе певну частину перевезень вантажів і пасажирів.

Безперечно, серед позитивних моментів фахівці не змовляючись називають збільшення експорту хімічної продукції. У першому півріччі донецькі «хіміки» відвантажили за кордон продукції майже на 400 тисяч доларів, а це на 21,9 більше, ніж за цей торішний період. Дуже позитивна динаміка пояс-

нюється тим, що останніми роками місцеві підприємства, дбаючи про конкурентоспроможність продукції, серйозно взялися за модернізацію застарілого виробництва. Приміром, торік помітно збільшилося капітальні інвестиції в хімічні підприємства, і результат не змусив себе довго чекати.

ДНІПРОПЕТРОВ'Я ЗНАЮТЬ У ВСЬОМУ СВІТІ

еचेує 16,5% зовнішньоторгового обороту України і має велике позитивне сальдо

Фото з сайту newzz.in.ua

Металургія була і залишається одним з головних валютних «донорів» державного бюджету

вості серед інших розвинених промислових областей України.

Основною галуззю традиційно виступає гірничо-металургійна, а провідними експортерами є підприємства ГМК: Група Метінвест, АрселорМіттал, Інтерпайп, Євраз. Це ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», ТОВ «Інтерпайп Україна», ВАТ «Південний гірничо-збагачувальний комбінат», ПАТ «Північний гірничо-збагачувальний комбінат», ПАТ «Євраз — Дніпропетровський металургійний комбінат ім. Петровського», ПАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат», ПрАТ «Сентравіс Продакшн Юкрейн» (виробляє безшовні нержавіючі труби), ПАТ «Інгуський гірничо-збагачувальний комбінат». Металургійні підприємства виробляють високоякісну сталь та конкурентоспро-

можний прокат. Продукція трубопрокатних підприємств області експортується у 70 країн світу.

Тож не дивно, що у товарній структурі експорту переважає продукція ГМК і становить приблизно 78% від загального обсягу експортованих товарів: чорні метали (39,82%); вироби з чорних металів (13,94%); руди, шлаки та зола (23,93%) — згідно з показниками за перше півріччя цього року, наданими департаментом економічного розвитку Дніпропетровської облдержадміністрації. Причому до країн СНД спрямовано 35,9% експорту чорних металів, до країн ЄС — 5%.

На жаль, здебільшого за кордон поставляють сировину, і спостерігається певна тенденція до збільшення її частки в порівнянні з іншими товарами. Так, експорт за-

лізничних або трамвайних локомотивів, їх частин за цей період становив 4,91% від загального обсягу (у 2012 році — 7,59%); продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості — 4,18% (2012 року — 2,38%).

Серед провідних підприємств-експортерів машинобудівної галузі — ПАТ «Дніпровагонмаш», ДП «Виробниче об'єднання «Південний машинобудівний завод ім. Макарова», агропромислової — «Агро-Союз» та «Агро-Овен». За обсягами валової продукції сільського господарства за вісім місяців 2013 року Дніпропетровщина посідає друге місце в Україні. Однак у структурі експорту аграрна галузь має невеликий відсоток: 4,12% за півріччя 2013 року (4,86% — 2012 року).

Переорієнтація на інші напрями

Як бачимо, традиційно Дніпропетровщина має експортноорієнтовану потужну промисловість, що певною мірою залежить від ситуації на світовому ринку та дружніх відносин із країнами СНД. Причому в основному підприємства енергоємні, мають застаріле обладнання. Конкурентоспроможності вони досягають за рахунок меншої оплати праці, ніж у відповідних галузях за кордоном, а не модернізації виробництва.

Керівник Дніпропетровського філіалу Національного інституту стратегічних досліджень професор Анатолій Шевцов вважає, що Дніпропетровщина може збільшити експортний потенціал, зокрема у галузі машинобудування

— розвиваючи не тільки ракетно-космічний, а й інші напрямки, наприклад виробництво електровозів і тролейбусів.

«Наприклад, завод «Південмаш» нині збитковий, має недостатній рівень розвитку. Підприємство має переорієнтуватися на виробництво продукції, яка потребувала б нарощування робочих місць. Це може бути енергозберігаючий напрям — вітроенергетика, сонячні батареї на базі космічних технологій тощо», — зазначає Анатолій Іванович.

Виклики часу, на його думку, потребують переходу на ринкові методи виробництва. Щоб успішно конкурувати на світовому ринку, підприємства мають об'єднуватися у великі холдинги. Для збільшення експортних можливостей регіон має хороший потенціал і у розвитку науки, впровадженні інновацій, зокрема в IT-технологіях, адже у Дніпропетровську створена неоподаткована школа програмування. Є потенціал і у сільському господарстві. Нині Дніпропетровщина постачає за кордон зерно (здебільшого на Близький Схід), олію, соняшник, кукурудзу, ріпак. «В аграрній галузі маємо переважно фермерські господарства, власники яких живуть не вдома, а за кордоном. Вони висаджують культури без врахування сівозміни, — каже Анатолій Шевцов. — Слід запроваджувати жорсткий контроль за тим, як використовують землю, відновлювати систему меліорації. Також необхідно звернути увагу на садівництво, відновлювати сади». Крім того, професор звертає увагу на поліпшення інвестиційного клімату та зменшення рівня корупції.

ПРЯМА МОВА

Голова Дніпропетровської обласної державної адміністрації Дмитро КОЛЕСНИКОВ:

— Економічні показники свідчать про те, що Дніпропетровщина підтверджує свій статус лідера промисловості України, потужного ділового центру та одного з локомотивів економіки країни. За результатами семи місяців 2013 року наш регіон упевнено посідає перше місце в Україні за обсягом реалізованої промислової продукції. Ми змогли в непростих умовах світової економічної кризи не тільки зберегти рівень виробництва, а й досягти помітного зростання в окремих галузях та товарних позиціях. Одним із найяскравіших прикладів успішної реалізації президентських програм в економічній сфері, спрямованих на стимулювання розвитку промисловості, поліпшення інвестиційного клімату, імпортозаміщення та поліпшення умов ведення бізнесу є істотне підвищення зовнішньоторговельного балансу області: за сім місяців 2013 року сальдо становило 2,9 мільярда доларів США, що майже на мільярд доларів більше, ніж в аналогічному періоді 2012 року. Показники експорту/імпорту засвідчують позитивні результати впровадження політики импортозаміщення, адже за майже однакових показників експорту за сім місяців 2012–2013 років — 5,9 мільярда доларів — показник імпорту знизився на 0,98 мільярда доларів, а це майже чверть загальної величини імпорту (24,3%).

ВІТЧИЗНЯНИЙ ЕКСПОРТ: ДИВЕРСИФІКАЦІЯ

Не такий страшний ЄС...

АКТУАЛЬНО. Через імовірні ускладнення на північно-східному напрямку руху товарів вітчизняним виробникам доведеться шукати нові ринки збутуВасиль ТУГЛУК,
«Урядовий кур'єр»

Можливо, в інших країнах не знають української приказки, яка стверджує, що своя сорочка ближча до тіла. Проте коли йдеться про захист тамтешніх виробників тієї чи іншої продукції, дії державних інституцій нагадують про неї.

Першими відчули це на собі виробники української трубно-продукції, коли проти них майже два десятиліття тому в США порушили антидемпінгове провадження. Цього року ситуація повторилася: за скаргою американських підприємств, які виготовляють ідентичну продукцію, знову триває антидемпінгове розслідування щодо імпорту сталевих труб з України має бути припинене. При цьому рішення набуло чинності наступного дня після публікації в Офіційному журналі Європейського Союзу на сайті Європейської Комісії 14 лютого.

Зрозуміло, що кожна із країн дбає передусім про власного товаровиробника і прагне створити йому максимум сприятливих умов як удома, так і за кордоном. При цьому ні для кого не секрет, що «чужим» ніхто не збирається стелити килимові доріжки та зустрічати із квітами, якщо місцева економіка продукує в достатній кількості ті чи інші товари. Тож щоб досягти успіху, експортерам, приміром, нашої країни необхідно виготовляти товари, які б за показниками «ціна-якість» перевершували закордонні аналоги.

Можливо, мине не так вже й багато часу і кордон з Євросоюзом стане для українців прозорим

Однак коли йдеться про суто економічні інтереси, то це, як кажуть, ще півбіди. Гірше, коли за ними приховують або й виводять на перший план політику, в чому наша країна має «приємність» переконуватися вже не вперше. Зокрема завдяки наполегливим «запрошенням» до Митного союзу. Рельєфно це стало помітним після того, як на загальнодержавному рівні керівництво України чітко проголосило курс на євроінтеграцію. Реакція кремлівських політиків особливо після того, як перспектива підписання Україною Угоди про зону вільної торгівлі з ЄС перейшла з теоретичної у практичну площину, явно вийшла за дипломатичні рамки.

Так, після того, як зусиллями митної служби РФ було заблоковано, по суті, весь український експорт, радник російського гла-

ви держави Сергій Глазьев оприлюднив свою оцінку цих подій: «Не потрібно драматизувати. Російська Федеральна митна служба здійснювала профілактичні кроки, пов'язані з підготовкою зміни митного режиму на випадок підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС. Ми зробили висновки, і тепер продовжується опрацювання інформації. Ситуація нормалізується, але ми на всяк випадок готуємося до посилення режиму, якщо Україна здійснить цей самовбивчий крок і підпише Угоду про асоціацію». Далі він попередив про посилення митних процедур, ретельний ветеринарний і санітарний контроль імпортованих з України товарів. Пообіцяв вихід Росії із зони вільної торгівлі з Україною і скасування спільних проєктів у галузі атомної енергетики, вій-

ськово-промислового, ракетно-космічного та авіаційного комплексів.

Сказане ним хоч і нагадувало шантаж, проте засвідчило, що українським експортерам у відносинах із країнами Митного союзу і особливо РФ потрібно виходити з реалій і готуватися найближчим часом до переорієнтації руху своїх товарів на ринки інших країн.

Тим більше, що і Володимир Путін в інтерв'ю російському Першому каналу і агентству Асошіейтед Пресс нещодавно зазначив: «Коли обнуляються мита, з'являється товар іноземного виробництва на українському ринку, а свої підприємства працюють, куди свій товар подіти? У нас є побоювання, що вони будуть витискатися на наш ринок, на ринок Митного союзу, на ринок Росії, Казахстану й Білорусі. Але ми так не домовлялися, це створюватиме проблеми для нашої економіки. І друге, що таке впровадити в себе одразу технічні стандарти? Це значить, що українські підприємства випускатимуть усе, не знаю, ліфт, машину, сорочку, годинник та інше, усі інші товари за технічними регламентами Євросоюзу. Вони гарні, але дуже жорсткі, і щоб підприємства так працювали за цими регламентами, потрібні інвестиції багатомільярдні, час потрібен. Сумніваюся, що це можливо зробити відразу. А поки це робитимуть, багато підприємств уже розоряться або знову ж виштовхуватимуть товари на наш ринок. Ми змушені будемо закриватися».

Тобто нам недвозначно дали зрозуміти, що і в Європу ми зі своїми товарами не потрапимо, і в Митний союз їх не пустять. Водночас, як вважають експер-

ти, Україна у процесі євроінтеграції і, зокрема, імплементації Угоди про асоціацію переходить не на технічні стандарти ЄС, а на технічні регламенти, які будуть гармонізованими з регламентами Євросоюзу. А це різні речі. Технічні регламенти містять обов'язкові вимоги до продукції, насамперед до її безпечності. Водночас стандарти є добровільними в ЄС відповідно до положень Угоди СОТ про технічні бар'єри в торгівлі. Отже, вони мають бути добровільними в Україні відповідно до тієї самої угоди. Безперечно, українські виробники матимуть, так би мовити, невеликий перепочинок. І його вони мають використати для модернізації виробництва, щоб продукція, яку випускатимуть, відповідала найвищим стандартам.

Окрім усього, українські виробники мають можливість, так би мовити, переорієнтувати свої експортні потоки. Як вважає виконавчий директор Міжнародного фонду Блейзера Олег Устенко, частину нинішнього експорту — чорні метали, труби і продукцію машинобудування — після приєднання до ЗВТ ЄС можна буде експортувати в ЄС, решту — в країни Азії й зокрема в Китай, із яким у нас змицнюється економічні зв'язки. Продукцію машинобудування можна постачати у Бразилію. Оскільки існує кооперація із країнами Митного союзу, то залізничні вагони так чи інакше надходитимуть туди, хоч і в менших обсягах.

Продукція сільського господарства має в ЄС попит і тепер. А в майбутньому її обсяги лише зростатимуть. Тож прагнення налякати нашу країну Європою навряд чи будуть успішними для розробників цього проєкту.

Відчуваємо дефіцит ідей

ІННОВАЦІЇ. Експерти оцінюють можливість збільшення частки в експорті вітчизняної продукції високого ступеня переробки до 25-35%Вікторія КОВАЛЬОВА,
«Урядовий кур'єр»

Україна за інтелектуальним потенціалом у 80-х роках минулого століття була на першому місці в світі. Ми надавали численні заявки на винаходи та відкриття, за часів Радянського Союзу могли змагатися навіть з Японією. Оскільки головним інноваційним ресурсом у світі є інтелектуальний, експерти вважають, що нині відчутний дефіцит не сировинних ресурсів, а ідей. Вітчизняні економічні мрійники плачуть надію про часи, коли Україна зможе запропонувати модель, що ліквідує дисгармонію між розвитком науково-технічного прогресу та людини.

Акцент на продуктах переробки зерна

Нині частка продукції з високим рівнем доданої вартості в експорті України, за оцінкою ТОВ «КУА «ІТТ-Менеджмент», не перевищує 15% (це товари машинобудування, авіапрому, трансформатори, обладнання для АЕС, газоперекачувальні аг-

регати тощо). Досягти рівня в 25%, на думку експертів цієї компанії, країні цілком під силу.

Директор державного підприємства (ДП) «Укрпромзовніш-експертиза» Володимир Власюк налаштований оптимістичніше. На його погляд, існує можливість збільшення частки в експорті продукції високого ступеня переробки до 30–35%. Перспективні експортні можливості має, на його думку, металургія. А саме поліпшення якості всіх сегментів металопродукції, зокрема холоднокатаних рулонів, оцінювання, плоского прокату з покриттям, налагодження виробництва продукції вищих переділів, зокрема труб зі сталі марок Х90 і Х100 для магістральних газопроводів, рейок завдовжки 100 м для швидкісних потягів тощо. У сільському господарстві акцентувати слід на експорті не зерна, а продуктів його переробки (глютену, крохмалю, глюкозно-фруктових сиропів, органічних кислот, біопластиків тощо), розвитку органічного сільського господарства з огляду на зростаючий світовий попит на екологічні продукти харчування. Також великий потенціал розвитку експорту послуг, зокрема в сфері транзити-

(Європа — Азія), інформаційних технологій та туризму.

Багато позицій українського експорту не поступаються світовим зразкам, але вийти на розвинені ринки дуже складно, тому що бути кращими за якістю і ціною недостатньо, — констатує начальник аналітичного департаменту ТОВ «КУА «ІТТ-Менеджмент» Віталій Мурашкін. — Потрібна політична стабільність і визначеність курсу країни».

Не обмежуватися програмами

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (Мінекономрозвитку), переважну частину вітчизняної продукції з високим рівнем доданої вартості в товарній структурі експорту становить продукція машинобудування. В січні—червні цього року вона досягла 17,2% від загального експорту товарів України (у 2012 році — 19,3%).

В основну десятку продукції машинобудування в першому півріччі цього року, зокрема, ввійшли вагони для перевезень вантажів по коліях, несамохідні (16% загального експорту продукції машинобудування), прово-

ди ізолювані, кабелі та інші ізолювані електричні провідники; кабелі волоконно-оптичні (9,6%), двигуни турбореактивні, турбогвинтові та інші газові турбіни (9,5%), частини до залізничних локомотивів або моторних вагонів трамвая або рухомого складу (4,8%), інші апарати літальні; космічні апарати та суборбітальні і космічні ракети-носії (1,8%).

До трійки найбільш активних експортерів продукції машинобудування ввійшли підприємства, які експортують її до Російської Федерації (51,3% її загального експорту), Казахстану (7,4%), Угорщини (5,5%).

З метою розвитку внутрішнього виробництва в нашій країні розроблено й затверджено постановою Кабінету Міністрів від 12 вересня 2011р. №1130 Державну програму розвитку внутрішнього виробництва (далі — Програма). Її заходи та завдання спрямовані на створення високо-рентабельних, енергозберігаючих та екологічно чистих виробництв, здатних конкурувати на внутрішньому і зовнішньому ринку, та створення сприятливих умов для зниження залежності економіки України від імпорту. Згідно з цією програмою в

реальному секторі економіки українськї підприємства реалізують 160 інвестиційних проєктів.

«В Україні немає системної державної політики щодо стимулювання розвитку експортноорієнтованих високотехнологічних та наукомістких виробництв. Діють лише окремі програми: з розвитку літакобудування, ІТ-сектору та в галузі ВПК», каже Володимир Власюк. За його словами, потрібні заходи державної політики для стимулювання експорту. До таких він зараховує державні програми, спрямовані на задоволення внутрішнього інвестиційного попиту, які дадуть змогу відновити серійне виробництво продукції та створять передумови для виходу з нею на зовнішні ринки. Це стосується, в першу чергу, галузей транспортного та енергетичного машинобудування, модернізації основних фондів та об'єктів інфраструктури. Дієвими заходами можуть також стати стимулювання приходу в Україну західних компаній із сучасними технологіями через механізм партнерств та запровадження фінансових інструментів підтримки експорту продукції з високою доданою вартістю (експортне кредитування, гарантії, податкові пільги тощо).

Підтримка як привілей

ПІДПРИЄМНИЦТВО. Україна здатна постачати на світові ринки прогресивні наукові розробки та ноу-хау

Оксана МАЛОЛІСТКОВА,
«Урядовий кур'єр»

Як нині наші експортери завоюовують нові ринки збуту продукції? Як можна поліпшити механізм державної підтримки українських компаній під час участі в міжнародних тендерах за кордоном? Про це ми запитали в експертів.

Що грає проти нашого виробника?

На думку керівника департаменту ризик-менеджменту міжнародної юридичної фірми Integrates Євгена Тимошенка, державна підтримка вітчизняного експорту, зокрема у плані участі в міжнародних тендерах, не має системного характеру. І найімовірніше, пов'язана або з можливістю окремих компаній лобіювати власні інтереси, або з високим статусом проекту, який виділяється як пріоритетний на офіційному рівні. Саме через таку концепцію ролі держави у розвитку міжнародної економічної кооперації за

участю вітчизняних виробників належність до переліку підприємств, що реально отримують підтримку, — свого роду привілей.

Експерт констатує, що останнім часом ця проблема стає дедалі актуальнішою. І на це є кілька причин. Перша — складне фінансове становище приватного сектору.

Друга — ускладнення участі в подібних конкурсах через високу конкуренцію. Якби держава лобіювала інтереси виробника у плані сертифікації його товару, супроводження офіційної документації та популяризації української продукції серед закордонних контрагентів, то й кількості відмов в участі та позитивних рішень для наших підприємців мала б зростати.

Третя — посилення конкуренції з боку країн, що розвиваються, де дешевизна чинників виробництва з часом поєдналася із ростом популярності їх брендів. Наприклад, якщо раніше до китайської продукції ставилися насторожено, то останніми роками її купують охоче.

Четверта — втрачання своїх позицій українськими виробниками через технічну застарілість та брак інвестицій. Наша країна ще здатна постачати на світові ринки прогресивні наукові розробки та ноу-хау, але стан виробничих потужностей, велика енергозатратність, низька гнучкість багатьох виробництв при виготовленні окремих невеликих партій нестандартних товарів часто грають проти вітчизняних компаній.

Бракує грошей

У складності отримання державної підтримки Євген Тимошенко виділяє кілька моментів. Насамперед ідеться про розмір компаній. Зазвичай, каже він, можна сподіватися на державну підтримку, коли у підприємства великі обороти і вартість основних активів. Якщо взяти більш глибокий аналіз корпоративних фінансів, то за інших рівних умов велика компанія (часто правонаступник підприємства часів Радянського Союзу) із суттєвим борговим навантаженням має більше шансів отрима-

ти позитивне рішення, аніж та, що створена вже за часів незалежності, має менші (мобільні) розміри, застосовує власні прогресивні розробки та ноу-хау і переобтяжена кредитами.

Далі, зауважує експерт, йдеться про системність підходу. Потенційно заявник має змогу добитися від держави сприяння, проте строки проходження такої процедури та прозорість її етапів можуть вийти за рамки тендера чи потенційного контракту з іноземною компанією. Щодо недостатності фінансування подібних проектів, то, наприклад, в Китаї банки всіх форм власності змушені (авторитарний підхід держави) підтримувати проекти в реальному секторі економіки. В Україні ж комерційні банки мають достатню незалежність і в крайньому випадку опосередковано сприяють зовнішньоекономічній діяльності через сплату податків до бюджету та окремі спеціалізовані програми. Але останні пропонують незначну кількість фінансування. Щодо державних банків, то дуже багато їхніх зусиль спрямовані на

ОФІЦІЙНО

Як повідомило на запит «Урядового кур'єра» Мінекономрозвитку, нині міністерство разом з іншими зацікавленими центральними органами виконавчої влади розробляють план заходів реалізації Концепції створення системи держпідтримки експорту України. Також з метою поліпшення умов торгівлі для українських підприємств, посилення захисту інтересів вітчизняних експортерів на зовнішніх ринках реалізується План заходів з розвитку та реалізації експортного потенціалу України і розширення зовнішніх ринків збуту товарів вітчизняних товаровиробників на період до 2015 року.

регулювання внутрішніх фінансових ринків та підтримку малоефективних державних компаній.

Також Євген Тимошенко наголосив на тому, що немає достатніх мотивацій для співпраці. За його словами, маємо тінізацію економіки і недостатні надходження податків від приватного сектору. Через дефіцит бюджету держава не має достатньо ресурсів та стимулів для вкладання коштів у підтримку приватних компаній за кордоном. У свою чергу українські компанії досить неоднозначно сприймають урядові законодавчі ініціативи та політику боротьби з кризою. Тому досить мляво реагують на спроби держа-

ви залучати їх до будь-яких форм співробітництва. Експерт пропонує кілька варіантів поліпшення ситуації: створення спільних підприємств за дольовою участі держави, за допомогою яких можна було б ефективно проводити дис-трибуцію (перерозподіл. — Авт.) майбутніх вигод від участі в проекті; виділення окремих фінансових квот та розробка ефективних тематичних проектів під окремі галузі; створення вітчизняного експортно-кредитного агентства (далі розмов це поки що не йде); створення спеціальних консультативних галузевих центрів та представництв при посольствах, які відповідали б за цей напрям.

На закордонні виставки замало коштів

КАПІТАЛ. Наша країна потребує розроблення нової моделі підтримки товаровиробників для участі в міжнародних ярмаркових заходах

Вікторія КОВАЛЬОВА,
«Урядовий кур'єр»

У 2012 році Мінекономрозвитку забезпечило роботу національних експозицій України у п'яти міжнародних виставково-ярмаркових заходах за кордоном. Зокрема це виставки в Німеччині, Казахстані, Туреччині, Кореї, Хорватії. Втім, через проблеми з наповненням держбюджету їх стає все менше. Приміром, цього року наша країна, вперше за останні 19 років, не брала участі в головному виставковому заході — «Ганновер Мессе» (Німеччина), де представлено понад 70 провідних країн світу.

Тритижневий «марафон»

Внаслідок зменшення «виставкової» діяльності страждають малі та середні компанії, які прагнуть зя-

ти в ній участь, але не мають можливості через брак коштів. Якщо великі підприємства на кшталт публічного акціонерного товариства «Мотор Січ» можуть обійтися без державної підтримки, то менші компанії собі дозволити цього не можуть. Адже середня вартість оренди площ тієї ж «Ганновер Мессе» — 450 євро за квадратний метр.

Для України участь у всесвітніх виставках «Експо» завжди була складною справою.

«У 2005 і 2010 роках Мінфін не передбачив у держбюджеті видатків для участі України в Експо. Кошти на організацію національних експозицій України на цих виставках виділено спеціальними розпорядженнями КМУ з резервного фонду Кабінету Міністрів», — пригадує відповідальний секретар Міжнародного трейд-клубу в Україні Валерій Балясний (він

тоді очолював відділ координації виставкової діяльності Мінекономіки).

У 2010 році для національної експозиції України на Експо-2010, у якій брали участь 198 країн і 45 міжнародних організацій, Мінекономіки України як головній організації було виділено менш ніж 10 мільйонів гривень. «З них на оформлення експозиції пішло трохи більш як 500 тисяч гривень, що було замало для повноцінного оформлення. Для порівняння, Росія спрямувала для облаштування свого павільйону майже \$35 мільйонів, Латвія — \$6 мільйонів, Білорусь — \$8 мільйонів», — зауважив В. Балясний.

Гроші на виставку в Китаї виділили лише за три тижні до її початку, тоді як на підготовку до виставкової діяльності за всіма правилами потрібно як мінімум півроку. Наші співвітчизники ночували в павільйоні, щоб вчасно його відкрити.

Потрібен координатор

В. Балясний констатує, що на сьогодні в секретаріаті КМУ немає спеціального структурного підрозділу, який би координував виставкову діяльність. Бракує інформації щодо загального обсягу коштів, що виділяють центральним органам виконавчої влади з держбюджету на виставкові заходи.

Якщо раніше, наприклад, у Мінекономіки була окрема

Міжнародні виставково-ярмаркові заходи, що проводяться за кордоном у 2013 році з частковим фінансуванням витрат за рахунок коштів держбюджету		
Найменування заходу	Місце проведення	Розпорядники бюджетних коштів
Міжнародна виставка-ярмарок «Зелений тиждень-2013»	Німеччина, м. Берлін	Мінагрополітики
13-та Міжнародна спеціалізована виставка «Зварювання та різання - 2013»	Білорусь, м. Мінськ	Національна академія наук
82-й Ізмірський міжнародний ярмарок	Туреччина, м. Ізмір	Мінекономрозвитку Мінагрополітики Національна академія наук
XXVI Московська міжнародна книжкова виставка-ярмарок	Російська Федерація, м. Москва	Держкомтелерадіо
18-та Міжнародна виставка «Зварювання та різання-2013»	Німеччина, м. Ессен	Національна академія наук
Виставка «Велекс Москоу - 2013»	Російська Федерація, м. Москва	-
65-й Франкфуртський міжнародний книжковий ярмарок	Німеччина, м. Франкфурт-на-Майні	Держкомтелерадіо

Джерело: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2013 р. № 239-р

бюджетна програма, в якій передбачалися видатки на виставкову діяльність, то протягом останніх років її об'єднали з іншою бюджетною програмою. Наприклад, видатки на 2013 рік за програмою «Забезпечення двостороннього співробітництва України з іноземними державами та міжнародними організаціями, інформаційне та організаційне забезпечення участі України у міжнародних форумах, конференціях, виставках», за якою у тому числі фінансується виставково-ярмаркова діяльність, становить всього 9212,6 тисячі гривень.

Надію прихильники виставок покладають на нову модель підтримки вітчизняних товаровиробників для представлення їхньої продукції й участі в міжнародних виставково-ярмар-

кових заходах в Україні. За інформацією Торгово-промислової палати України, такий документ нині спільно розробляють Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство закордонних справ разом із ТПП України. На жаль, суті цієї моделі не уточнили.

Але доки серйозні документи готують, до міжнародних заходів, які Україна ігнорувати не може, фахівці відносять всесвітні виставки, що проходять раз на п'ять років. Наступна всесвітня виставка Експо «Нагодувати планету» відбудеться 2015 року в Мілані (Італія). Її тема підходить Україні як провідному виробнику продовольства для посилення позицій на зовнішніх ринках.

Та участь у ній поки що під сумнівом. Якщо в Німеч-

чині, Японії та Китаї Україні надавали окремі приміщення, які будували організатори виставок (їх передавали в оренду), то італійці надають учасникам міланського форуму лише земельну ділянку, на якій потрібно побудувати свій павільйон. Одна з вимог — залучення до розроблення проектів італійських архітекторів та будівельників. В Україні на участь у цій всесвітній виставці коштів поки що не передбачено. Якщо вони з'являться наступного року, то вже майже не буде часу на проектування та зведення будівлі та підготовку експозиції. Тому у вітчизняних аграріїв, які намагаються позиціонувати себе одним з найбільших гравців на продовольчому і зерновому ринках, мало шансів потрапити до Мілану.

КОМПЕТЕНТНО

Станіслав ГРИГОРСЬКИЙ,
президент Європейської економічної палати торгівлі, комерції і Промисловості (EEIG) в Україні:

— Бюджетне фінансування на організацію національних експозицій вважаємо доцільним і обов'язковим. З огляду на його обмеженість є сенс ретельніше підходити до вибору виставкових заходів: краще взяти участь у меншій кількості виставок, але гідно. Якщо Україна сама не просуватиме власні економічні інтереси, конкуренти за нас це робити точно не будуть. А зусилля навіть великих підприємств без державної підтримки будуть менш ефективними для таких компаній, а значить — і для України.

ВІТЧИЗНЯНИЙ ЕКСПОРТ: ДОСЯГНЕННЯ

Україна нестиме світло Європі?

СИТУАЦІЯ. За 8 місяців цього року підприємства енергогалузі експортували електроенергії майже на 400 мільйонів доларів

Віталій ЧЕПЖКО,
«Урядовий кур'єр»

За даними Держмитслужби, порівняно з відповідним періодом торік експорт електроенергії зріс на 16%. Її основними покупцями були Угорщина, Польща, Словаччина, Румунія та Білорусь. Нині уряд продовжує працювати над створенням інфраструктури, яка надасть можливість забезпечити зростання обсягів поставок електроенергії до країн ЄС, а також стабільну і безперебійну роботу вітчизняної енергосистеми. Міністерство енергетики та вугільної промисловості визначить розташування вставок постійного струму, які планується побудувати між енергосистемою України та країн ЄС. Це суто технологічна операція, але вона необхідна, щоб можна було безперебійно нарощувати експорт електроенергії.

Нині українські електростанції можуть без особливих зусиль наростити виробництво електроенергії ще на 20–30 %. Модернізація та розширення відповідної інфраструктури дасть змогу ефективно реалізовувати надлишок на зовнішніх ринках і так зробити нашу продукцію ще одним вигідним джерелом отримання валютної виручки. Таку думку висловили енергетичні експерти.

Технічні моменти

Водночас шлях до об'єднаної енергосистеми не легкий. Геогра-

фічне розташування України зумовило наявність потужних ліній зв'язку української енергосистеми з енергосистемами сусідніх країн, які можуть забезпечити її значний обмін, а саме з енергетичними системами країн Східної Європи (Угорщини, Словаччини, Польщі та Румунії) та енергетичними системами Росії, Білорусі, Молдови.

Але саме технічні питання збирають левову частку її реалізації. Наприклад, завдяки тривалій тісній співпраці ДП «НЕК «Укренерго» з польськими енергетичними підприємствами прискорилися процеси інтеграції України до Євросоюзу. Так, за активної підтримки польської сторони зроблено перший значний крок в інтеграції енергосистеми України до енергооб'єднання країн Євросоюзу: включення на паралельну роботу південно-західної частини ОЕС України («Острова Бурштинської ТЕС») з енергооб'єднанням UCTE (нині ENTSO-e). Зокрема, в 2000–2002 роках для

підготовки устаткування Бурштинської ТЕС та мереж «Острова» до паралельної роботи з європейським енергооб'єднанням ENTSO-e за участі польських спеціалістів було виконано комплекс робіт, спрямованих на впровадження сучасних систем управління та регулювання потужності «Острова», які відповідають вимогам технічного нормативного документа ENTSO-e.

Спільні зусилля надали можливість успішно пройти пробну експлуатацію «Острова» та перейти на постійну паралельну роботу з об'єднаною енергосистемою ENTSO-e. Схожа ситуація була і з обґрунтуванням синхронного об'єднання української та молдовської енергосистем з енергосистемами континентальної Європи ENTSO-e.

Протягом 2005–2006 рр. проведено переговори з європейськими системними операторами на предмет ініціювання процесу розширення синхронної зони UCTE за рахунок приєднання

ОЕС України. За результатами переговорів компанією Transeletrica відповідно до чинного регламенту UCTE (нині ENTSO-e) подано офіційну заявку на вступ ОЕС України та ЕС Молдови до синхронної зони UCTE.

Реалізацію об'єднання енергосистем України і Молдови з електричною системою UCTE розділено на три стадії.

На сьогодні триває підготовка остаточного пакета документів, необхідних для укладання гарантованого контракту щодо реалізації Проекту «Дослідження умов синхронізації енергосистем України та Молдови з європейською енергетичною системою ENTSO-e».

Після виконання комплексу заходів щодо модернізації енергогенеруючого обладнання та обладнання мережі південно-західна частина ОЕС України, так званий «Острів Бурштинської ТЕС», працюватиме у режимі паралельної роботи з енергооб'єднанням ENTSO-e.

Організація такої роботи «Острова» надасть можливість забезпечити стабільний експорт української електроенергії до країн Східної Європи (Угорщини, Румунії, Словаччини) та надійне забезпечення українських споживачів частини «Острова».

Перш ніж одержати, треба вкласти

Наша електроенергія знайшла свою нішу на ринках Польщі, Угорщини, Словаччини, суміжних

країн, і вона продається досить дешево, часто дешевше, ніж це можуть запропонувати європейські конкуренти. А якщо ринкова кон'юнктура зміниться на краще після підписання договору про зону вільної торгівлі та Угоди про асоціацію, то наш експорт електроенергії, на думку експертів, може сягнути мільярда доларів.

Аби збільшити поставки, слід добудувати вставки постійного струму між Україною та країнами ЄС. Інакше істотне нарощування експорту буде неможливим. Тут питання у глибшій інтеграції України, зокрема в об'єднанні з енергоринком Європи. Україні буде непросто виконати усі директиви в рамках енергоспівтовариства. Оскільки вони, окрім усього іншого, передбачають інвестиції, зокрема в довкілля. А де їх брати? Тому проблем багато, а фінансова в найближчі роки залишиться актуальною.

Нині ж на часі активізація роботи щодо спеціальних технічних заходів, які дадуть змогу збільшити експорт електроенергії з території України. Необхідно будувати нові лінії електропередач, насамперед магістральні, добудувати блоки на Хмельницькій атомній електростанції тощо. А це теж великі кошти, і не до кінця зрозуміло, за чий рахунок фінансуватимуться ці проекти. Можливо, за рахунок коштів, отриманих від експорту електроенергії, яку перепродують приватні компанії? Одне слово, все потрібно детально з'ясувати.

У гармонії із Заходом

МОЖЛИВОСТІ. Система контролю за якістю ліків на 90% відповідає вимогам ЄС, що відкриває чималі перспективи їх вивозу в розвинені країни

Олег ГРОМОВ,
«Урядовий кур'єр»

Українська фармацевтична індустрія — чи не єдина галузь країни, яка практично повністю гармонізувала законодавство у сфері виробництва ліків із нормами Європейського Союзу.

Великі кроки за останні роки

Досягнуто це було великою працею науковців, інженерів, робітників галузі.

Зокрема, за останні роки в Україні запроваджено національні вимоги Належно виробничої практики (GoodManufacturing-Practise — GMP), що постійно оновлюються відповідно до чинних європейських вимог GMP.

Також було модернізовано й заводські контрольно-аналітичні лабораторії. Це пов'язано з тим, що після того, як Держлікслужба України стала членом Системи співробітництва фармацевтичних інспекцій (PharmaceuticalInspectionCooperationScheme — PIC/S), національні вимоги до виробників приведено у відповідність з міжнародними нормами, зокрема й у галузі контролю за якістю фармпродукції безпосередньо виробниками лікарських засобів.

Держлікслужба України — єдиний державний регуляторний орган серед країн СНД, який із січня 2011 року є членом PIC/S. До цієї організації входять 44 регулятор-

них органи усіх країн Євросоюзу та кількох інших країн з розвинутою системою контролю якості, таких як Австралія, Ізраїль, Канада, ПАР, США. Тож не дивно, що якість вітчизняної фармацевтичної продукції за останні роки значно змінилась у кращий бік.

Після впровадження вимог GMP як обов'язкових в Україні було анульовано близько 30% ліцензій виробників лікарських засобів, що не відповідали цим вимогам. Це не вплинуло негативно на вітчизняний ринок ліків, оскільки великі вітчизняні підприємства, виробничі лінії яких модернізовано згідно вимог GMP, власним асортиментом повністю забезпечили роздрібний фармринок, тому жодних незручностей вітчизняні споживачі не відчули.

Результатом цього заходу відтепер є належна якість ліків українського походження, вироблених підприємствами, що мають чинну ліцензію на виробництво лікарських засобів та відповідають вимогам GMP.

Після впровадження європейських вимог у державі було анульовано 30% ліцензій виробників фармпрепаратів

Сертифікація для міжнародної торгівлі

Що можна нині просувати на експорт? Які нові ринки збуту освоєні, а які є перспективними для української фармацевтичної продукції та медичних виробів?

Система контролю за якістю ліків, як вважають у Держлікслужбі, на 90% відповідає вимогам ЄС. Це у свою чергу сприяло відкриттю нових ринків для експорту ліків, причому не тільки в країнах Африки, Південно-Східної Азії, а й в державах Східної Європи.

В Україні запроваджено стандарти якості ліків відповідно до

вимог Європейської фармакопеї. Відповідність лікарських засобів цій організації є спільною для всіх держав-членів і визначає єдиний набір характеристик та методів випробувань — офіційних стандартів. Останні діють на території цих країн для активних субстанцій та допоміжних речовин, які використовуються у лікарських засобах. А все це сприяє їхньому вільному пересуванню в Європі та поза її межами.

Для створення належних умов для експорту Держлікслужба здійснює сертифікацію якості лікарських засобів у відповідності до вимог GMP.

Наразі служба видала 83 сертифікати для реєстрації лікарських засобів у таких країнах, як В'єтнам, Ємен, Йорданія, Філіппіни, Таїланд, Кенія, Лівія, Костарика, Монголія, Бразилія, Азербайджан, Єгипет, М'янма, Судан.

Проте приємно, що видано також 6 підтверджень для активних фармацевтичних інгредієнтів, що експортуються до ЄС, для лікарських засобів, призначених для споживання людиною.

Але загалом медичні вироби вітчизняного виробництва експортуються до країн СНД. На європейському ринку українські товари зможуть конкурувати після введення в Україні європейських норм оцінки якості та безпечності продукції: заміна радянських ГОСТів міжнародними та європейськими стандартами, а також перехід від процедури

державної реєстрації медичних виробів до європейської процедури оцінки відповідності медичних виробів вимогам технічних регламентів.

Підтвердженням цього може бути діяльність ТОВ «ЮТАС». Медична техніка, яку виготовляє цей виробник, призначена для застосування в кардіології, хірургії, інтенсивній терапії, функціональній діагностиці, в роботі швидкої медичної допомоги. Виробництво таких медичних виробів сертифіковане на відповідність вимогам міжнародних стандартів ISO 9001:2009 «Системи управління якістю. Вимоги», ISO 13485:2005 «Вироби медичні. Системи управління якістю. Вимоги щодо регулювання» та надано право маркувати продукцію знаком «СЄ», що дає змогу експортувати відповідну продукцію до країн ЄС.

Укладення Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі між Україною та ЄС має створити необхідні умови для поступової інтеграції ринку України у спільний ринок ЄС. Після підписання такого документа можливим стане приєднання до Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів (АСАА).

Укладення двосторонніх угод АСАА за окремими секторами має сприяти взаємному допуску промислової продукції між країною-партнером та ЄС без додаткових випробувань та процедури підтвердження відповідності.